

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ,
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ &
ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΔΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΦΑΣΗ Α' - ΣΤΑΔΙΟ Α2**

ΣΥΝΟΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σεπτέμβριος 2013

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Το παρόν κείμενο αποτελεί επεξεργασμένη μορφή της Α΄ φάσης της μελέτης « Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» που εκπονήθηκε από τη Σύμπραξη «ΦΙΛΩΝ»- Α. Πανταζής- Παν.Κυριόπουλου & Συν. Ο.Ε. – Ιατρού Αλέξανδρος του Δημητρίου.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΙΙ
ΣΥΝΟΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Σελ.
A. Έχοντας υπόψη	1
B. Αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών με συνθετική θεώρηση των αναπτυξιακών και χωροταξικών δεδομένων ανά θεματική ενότητα του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ	5
B.1.α. Επιδείνωση της αναπτυξιακής θέσης της περιφέρειας λόγω της οικονομικής κρίσης	5
B.1.β. Μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών “διαδρόμων”	5
B.1.γ. Έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε διεθνή πόλο πολιτιστικού – τουριστικού προορισμού	5
B.1.δ. Έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε πόλο καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογίας	6
B.2. Μεταβολές στα μορφολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά της ΠΔΕ	6
B.3. Διοικητική αναδιάρθρωση με βάση την «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»	6
B.4. Αποκλίσεις στην πληθυσμιακή εξέλιξη και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τους στόχους του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ	7
B.5. Νεότερες ανάγκες και προοπτικές των παραγωγικών δραστηριοτήτων	7
B.6. Αναρχη διάχυση και εξάπλωση των οικιστικών χρήσεων – Στασιμότητα στην έγκριση και συστηματική ενεργοποίηση των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ	9
B.7. Προβλήματα και προοπτικές του τοπίου και του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος	9
B.8. Μεγάλες καθυστερήσεις στην κατασκευή και λειτουργία των μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών	11
B.9. Νεότερες ανάγκες δικτύων	12
B.10. Θεσμοθετημένες χρήσεις γης και συγκρούσεις	12
B.11. Ανάγκη αναδιάρθρωσης του Προγραμματικού Πλαισίου	13
Γ. Συνθετική αξιολόγηση της συμβατότητας με τις νεότερες πολιτικές (εθνικές και ευρωπαϊκές) και της εφαρμογής των κατευθύνσεων του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ ανά θεματική ενότητας	13
Γ.1. Βαθμός συνάφειας των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ με τον υπερκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, τις νεότερες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα της περιφέρειας	13
Γ.2. Τρόπος και βαθμός εφαρμογής των κατευθύνσεων και του προγράμματος δράσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ	15
Γ.3. Οι ερμηνείες των παραπάνω αξιολογήσεων και οι απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ	17
Δ. Συμπεράσματα μετά την αξιολόγηση στο σύνολο των θεματικών ενότητων – Τεκμηρίωση της αναγκαιότητας της Αναθεώρησης – Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ	19
Δ.1. Σημεία εξειδίκευσης, συμπλήρωσης, αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ	19
Δ.2. Οι στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας του αναθεωρημένου ΠΠΧΣΑΑ	21
Δ.2.1. Ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα	21
Δ.2.2. Προτεραιότητα στην εκτεταμένη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (έμφαση στην έλευση φυσικού αερίου στην ΠΔΕ, στην αξιοποίηση προσδοκώμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του υδάτινου δυναμικού, των αιολικών πάρκων, φωτοβολταϊκών κ.α)	23
Δ.2.3. Έμφαση και προτεραιότητα στην επέκταση και ποιοτική αναδιάρθρωση / ανασυγκρότηση του τουριστικού τομέα	24
Δ.2.4. Ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των σημαντικών υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και τεχνολογία και την κοινωνία της πληροφορίας στην ευρύτερη περιοχή Πατρών	25
Δ.2.5. Ανάδειξη των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών (μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών) σε “προωθητική δραστηριότητα” για την ευρύτερη περιοχή Πατρών, για το τρίπολο Πλατυγιάλι – Αγρίνιο – Μεσολόγγι / Αιτωλικό και για ολόκληρη την ΠΔΕ ώστε να καταστεί πραγματική Νότια Δυτική πύλη της χώρας	25
Δ.2.6. Αύξηση και επέκταση των οργανωμένων υποδοχέων και εδαφικών εκτάσεων της βιομηχανίας – βιοτεχνίας	26
Δ.2.7. Προτεραιότητα στην σταδιακή ανακοπή των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με απώτερο σκοπό την μελλοντική αναστροφή της αρνητικής αυτής εξέλιξης	27
Δ.2.8. Έμφαση στην ανάδειξη και παραγωγική αξιοποίηση των διεθνούς και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ	27

A. Έχοντας υπόψη:

1.1. Τις διατάξεις των παραγράφων 3, 4 και 5 του άρθρου 8 του ν. 2742/1999 για την Σύνταξη της έκθεσης αξιολόγησης και την διατύπωση Πορισμάτων – Μέτρων – Ενεργειών που απαιτούνται για την εφαρμογή του ΠΠΧΣΑΑ

1.2. Την Υπουργική Απόφαση 51949/2010 για την «Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του Γενικού, των Ειδικών και των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (ΦΕΚ1925 Β/2010, ΦΕΚ 811 Β/2012).

1.3. Το ισχύον Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Ελλάδας (ΦΕΚ 1470/Β'9.10.2003)

1.4. Τις κατευθύνσεις των παρακάτω, νεότερων του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ εθνικών πολιτικών, που αφορούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας:

α. Θεσμοθετημένα Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Επιπέδου

ΓΧΠΣΑΑ (ΦΕΚ128/Α/2008)

ΕΠΧΣΑΑ για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ 2505/Β/2011)

ΕΠΧΣΑΑ για τη Βιομηχανία (ΦΕΚ 151/Τ.Α.Α.Π./2009)

ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό (ΦΕΚ1138/Β/2009)

ΕΠΧΣΑΑ για τις Α.Π.Ε. (ΦΕΚ 2464/Β/2008)

β. Αναπτυξιακή πολιτική εθνικού και περιφερειακού επιπέδου

Σχεδιασμός και κατάρτιση Αναπτυξιακού Προγράμματος 2014 – 2021, 5/2012

Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2011-2014, 4/2011

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007 – 2013, 1/2007

Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 (Γ'ΚΠΣ)

Τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 10/ 2011

ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 2007-2013, 6/2007

ΣΜΠΕ ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων

Επιχειρησιακός Σχεδιασμός του πρωτογενή τομέα της ΠΔΕ, 2012.

Ειδικό Πλαίσιο Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης πληγεισών περιοχών από τις πυρκαγιές του 2007², 11/2008.

Πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ

Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα «ΧΩΡΟΣ» 2005-2006

Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ

γ. Επί μέρους τομεακές πολιτικές

Ε.Π. Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη, 7/2011

Ε.Π. Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων, 10/2008

Ε.Π. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, 10/ 2007

Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα, 11/2007.

Ε.Π. Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, 10/2007

Ε.Π. Προσπελασιμότητα, 9/2007

Ε.Π. Ψηφιακή σύγκλιση, 9/2007

Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη, 9/2007

Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση, 10/2007

Εθνικός ενεργειακός σχεδιασμός, Οδικός Χάρτης 2050, 3/2012

Μελέτη Ανάπτυξης Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου 2010 – 2019 και Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2010-2014, 2010

Εθνικό σχέδιο στρατηγικής αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013, 7/ 2009

Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας 2007-2013, 6/2007

Σχέδιο ανάπτυξης μεταφορών περιόδου 2007-2013 και εικοσαετίας³

Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013⁴

¹ Ειδική Γραμματεία ΕΣΠΑ, Εθνική Αρχή Συντονισμού, Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

² Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

³ Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, Διαχειριστική Αρχή ΕΠ ΣΑΑΣ

⁴ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Ειδική Γραμματεία Ψηφιακού Σχεδιασμού, Επιτροπή Πληροφορικής

Εθνική Λιμενική Πολιτική, 12/2005

δ. Νεότερες θεσμικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν το ΠΠΧΣΑΑ:

i. Αναπτυξιακή πολιτική:

N.3986/2011 (ΦΕΚ152/Α/2011) «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015»

N.3908/2011 (ΦΕΚ8/Α/2011) «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή»

N.3982/2011 (ΦΕΚ/143/Α/2011) «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγ/κών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις»

N. 4070/2012 (ΦΕΚ 82/Α/2012) ΜΕΡΟΣ Ζ': «ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

Πρόγραμμα «ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ», 2010

(ΦΕΚ 326/Β/2004 και τροποποιήσεις) «Καθορισμός της θέσης της έκτασης και των ορίων της Ναυτιλιακής Βιομηχανικής Περιοχής Πλατυγαλιού Αστακού (ΝΑ.ΒΙ.ΠΕ) Ν. Αιτ/νίας και έγκρισης του Φορέα ΒΕΠΕ των έργων και των περιβαλλοντικών όρων»

ii. Περιβάλλον, βιοποικιλότητα, υδάτινοι πόροι, τοπίο

Περιβάλλον, βιοποικιλότητα, τοπίο:

ΠΔ για τους μικρούς νησιωτικούς υγρότοπους (ΦΕΚ ΑΑΠ/ 229/2012)

Υ.Α. 135468/20.06.2012, Κωδικοποίηση της Δασικής Νομοθεσίας⁵.

ΚΥΑ 8353/276/Ε103/2012 (ΦΕΚ 415/Β/ 23.02.2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΚΥΑ 37338/1807/2010 Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της [79/409/ΕΟΚ].».

N.4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/21.09.2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος».

N.3937/2011 (ΦΕΚ60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».

(ΦΕΚ468/Β/24-3-2011) «Καθορισμός προωθούμενων ειδών, ποικιλιών δενδροκτηπευτικών καλλιεργειών και λοιπών δραστηριοτήτων.».

N.3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Τοπίου και στοιχεία αναλυτικής προσέγγισης» (ΦΕΚΑ/30/25.2.10)

ΚΥΑ107017/28.8.2006 (ΦΕΚ1225/Β/2006) «Για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με την οδ. 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης/6/2001».

N.3208/2003 (ΦΕΚ303/Α/24.12.2003) «Προστασία δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπράγματων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις»

Υδάτινοι πόροι:

N.3983/2011 (ΦΕΚ144/Α/17.06.2011) «Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2008 και άλλες διατάξεις».

ΚΥΑ 150559/2011 (ΦΕΚ1440/Β/16.06.2011) «Διαδικασίες, όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδειών για υφιστάμενα δικαιώματα χρήσης νερού».

ΥΑ 188/2011 «Ορισμός ανώτερων αποδεικτικών τιμών για τη συγκέντρωση συγκεκριμένων ρύπων, ομάδων ρύπων ή δεικτών ρύπανσης σε υπόγεια ύδατα, σε εφαρμογή της παραγράφου 2 του Άρθρου 3 της υπ. αριθμ. 39626/2208/ Ε130/2009ΚΥΑ (Β' 2075)».

(ΦΕΚ1977/Β/06.09.2011) «Τεχνικές προδ/φές και ελάχιστα κριτήρια επιδόσεων των αναλυτικών μεθόδων για τη χημική ανάλυση- παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων»

⁵ ΥΠΕΚΑ, Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων

ΚΥΑ 140384/2011 (ΦΕΚ2017/Β/09.09.2011) «Ορισμός Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων με καθορισμό των θέσεων (σταθμών) μετρήσεων και των φορέων που υποχρεούνται στην λειτουργία τους, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 4 του Ν. 3199/2003 (Α' 280)».

ΚΥΑ 38317/1621/Ε103 (ΦΕΚ1977/Β/06.09.2011) «Τεχνικές προδιαγραφές και ελάχιστα κριτήρια επιδόσεων των αναλυτικών μεθόδων για τη χημική ανάλυση και παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων, [οδηγία 2009/90/ΕΚ]».

ΚΥΑ 51354/2641/Ε103 (ΦΕΚ1909/Β/2010) «Καθορισμός Προτύπων Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΠΠΠ) για τις συγκεντρώσεις ορισμένων ρύπων και ουσιών προτεραιότητας στα επιφανειακά ύδατα, σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας 2008/105/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008».

ΚΥΑ 8600/416/Ε103 (ΦΕΚ356/Β/26.02.2009) «Ποιότητα και μέτρα διαχείρισης των υδάτων κολύμβησης, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2006/7/ΕΚ»

ΚΥΑ 39626/2208/Ε130 (ΦΕΚ2075/Β/25.09.2009) «Σχετικά με τον καθορισμό μέτρων για την προστασία των υπόγειων νερών από τη ρύπανση και την υποβάθμιση, με την οποία ενσωματώθηκε η Θυγατρική Οδηγία 2006/118/ΕΚ».

Π.Δ 51/2007 (ΦΕΚ 54/Δ/08.03.2007) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ».

Ν.3199/2003 (ΦΕΚ280/Α/09.12.2003) «Προστασία και διαχείριση των υδάτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του ΕΚ και του Συμβουλίου της 23^{ης}/10/2000»

ΑΠΕ – εκμετάλλευση φυσικών πόρων - ενέργεια:

Ν. 4062/2012 (ΦΕΚ70/Α/2012) «Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού – Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ – Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ) – Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ)»

Ν.4001/2011 (ΦΕΚ179/Α/2011) «Για τη Λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»

Ν.3851/2010 (ΦΕΚ85/Α/2010): «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των ΑΠΕ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κ.α. διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας ΥΠΕΚΑ»

Ν.3734/2009 (ΦΕΚ8/Α/28.01.2009) «Προώθηση της συμπαραγωγής δύο ή περισσότερων χρήσιμων μορφών ενέργειας και άλλες διατάξεις»

ΥΑ Δ9Δ//2009 «Όροι εκμίσθωσης δικαιωμάτων του Δημοσίου για έρευνα & διαχείριση γεωθερμικού δυναμικού».

ΥΑ Δ98//2009 «Άδειες εγκατάστασης ενεργειακών συστημάτων θέρμανσης-ψύξης μέσω εκμετάλλευσης θερμότητας γεωλογικών σχηματισμών»

Ν.3175/2003 (ΦΕΚ207/Α/29.08.2003) «Αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού, τηλεθέρμανση και άλλες διατάξεις».

iii. Διοικητική Αναδιάρθρωση:

Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/2010): «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Ν. 3794/2009 (ΦΕΚ156/Α/4.9.2009) «Ρύθμιση θεμάτων του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»

Ν.3527/2007 (ΦΕΚ25/Α/2007) «Κύρωση συμβάσεων υπέρ Νομικών προσώπων εποπτευόμενων από το Υπουργείο Υγείας, Κοινωνικής Αλληλεγγύης και λοιπές διατάξεις».

Ν.3613/2007 (ΦΕΚ263/Α/2007) «Ρυθμίσεις θεμάτων Ανεξάρτητων Αρχών, Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών»

Ν.3463/2006 (ΦΕΚ114/Α/2006) «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

1.5. Νομοθετήματα, συμφωνίες, ευρωπαϊκές πολιτικές:

Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020, Ε.Ε., 2011

Στρατηγική για την «ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ 2020». Ε.Ε., 3.3.2010

Πολιτική συνοχής Ε.Ε. 2014 -2020. Επενδύσεις σε ανάπτυξη και απασχόληση, 2011

Πρόγραμμα LEADER+ και LEADER

Κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG III (2000-2006) (Ελλάδα – Ιταλία)

Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL

Κοινοτική πρωτοβουλία URBACT II

Μεσογειακό Πρόγραμμα Δράσης, Ε.Ε.

Παράρτημα του Κανονισμού (Ε.Κ.) σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την ανάπτυξη του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, 16/2/2012

Απόφαση 406/2009/ΕΚ «περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020».

Κανονισμός (ΕΚ) 74/2009 «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)», 19/1/2009

Υ.Α.321464/2-1-2009 (ΦΕΚ2019/Β/17-9-2009) και Κ.Υ.Α.1879/46873/17-4-2012 (ΦΕΚ 1209/Β/19-6-2009), «Εφαρμογή των κανονισμών (ΕΚ) 479/2008 του Συμβουλίου και 555/2008 της Ε.Ε. Προώθηση οίνων σε αγορές τρίτων χωρών»

ΦΕΚ 384/Β/20-3-2007 «Τροποποίηση, συμπλήρωση της Υ.Α. 569/125378/21.1.2004 χρηματοδότηση ενεργειών ενημέρωσης και προώθησης για τα γεωργικά προϊόντα στην εσωτερική αγορά (Ε.Ε.) και στις τρίτες χώρες [Καν. 94/2002, 2879/2000 (Ε.Κ.)]».

Απόφαση «σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΚ, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή 3261 (2006/613/ΕΚ)», 19/7/2006.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, «για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)», 20/9/2005

1.6. Τη μελέτη «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» και ειδικότερα το Α2 στάδιο αυτής.

1.7. Την με αρ. 61555/416/6.3.2013 γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας

Αξιολογείται το ισχύον Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ως εξής:

B. Αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών με συνθετική θεώρηση των αναπτυξιακών και χωροταξικών δεδομένων ανά θεματική ενότητα του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ

Από την συνθετική θεώρηση και αξιολόγηση των νεότερων στοιχείων της τελευταίας 10ετίας και των προοπτικών τους, ανά θεματική ενότητα, εντοπίστηκαν ως σημαντικότερα προβλήματα, νεότερες ανάγκες, αλλά και προοπτικές υπέρβασής τους τα ακόλουθα :

B.1.α. Επιδείνωση της αναπτυξιακής θέσης της περιφέρειας λόγω της οικονομικής κρίσης

Η πρωτοφανής οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα (με υψηλούς δείκτες στο δημόσιο χρέος, στο έλλειμμα, στο εμπορικό ισοζύγιο και χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας) δεν είναι εύκολο να περάσει στη φάση της οικονομικής ανάκαμψης, εξαιτίας του γεγονότος ότι αποτελεί κυρίως κρίση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, με κύριο πυρήνα της τις χώρες - οικονομίες του ευρωπαϊκού νότου.

Για την πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη (που θα απευθύνεται και στις επόμενες γενιές), στην υπάρχουσα διεθνή συγκυρία, προοπτική μπορεί να υπάρξει, αλλά με συντονισμένες προσπάθειες, δράσεις και αποτελέσματα που θα καταστήσουν σταδιακά την οικονομία και την παραγωγή ανταγωνιστική και ποιοτική, σ' ένα σχεδιασμένο χωρικό περιβάλλον, που να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά), στις διάφορες χωρικές του ενότητες (από τις μεγαλύτερες ως τις τοπικές), με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

B.1.β. Μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων – αναπτυξιακών διαδρόμων

Την τελευταία 5ετία μεγάλο πρόβλημα για την ανάπτυξη της ΠΔΕ αποτελεί η σχετική στασιμότητα και οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των μεγάλων αναπτυξιακών διαδρόμων (λόγω της στασιμότητας των προγραμματιζόμενων μεγάλων έργων μεταφορικών υποδομών). Το ζήτημα της αναβάθμισης της θέσης της περιφέρειας σε σημαντικό κόμβο εμπορευματικών μεταφορών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί ακόμη σημαντικό αναπτυξιακό πρόβλημα, λόγω των καθυστερήσεων αυτών και ιδιαίτερα της μη έναρξης των έργων για την δημιουργία του εμπορικού τμήματος του νέου λιμένα Πατρών καθώς και της έλλειψης χωροθέτησης ενός σύγχρονου εμπορευματικού κέντρου σε εγγύτητα με το νέο λιμένα.

B.1.γ. Έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε διεθνή πόλο πολιτιστικού – τουριστικού προορισμού

Η περιφέρεια εξακολουθεί να μην είναι τουριστικά αναπτυγμένη παρά τους διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικούς και πολιτιστικούς της πόρους, με τις δράσεις σ' αυτόν τον τομέα να είναι αποσπασματικές και συγκυριακές (Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006: Πάτρα) με αποτελέσματα που δεν ήταν τα αναμενόμενα. Πρόβλημα αποτέλεσε και η έλλειψη λειτουργίας ενός πλήρους πολιτικού αεροδρομίου εθνικής σημασίας στις Π.Ε. Ηλείας-Αχαΐας που είναι απαραίτητο για την τουριστική ανάπτυξη της ΠΔΕ.

B.1.δ. Έλλειψη ανάδειξης της περιφέρειας σε πόλο καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογίας

Σε σύγκριση, με τις υπάρχουσες ανεπτυγμένες τεχνολογικές υποδομές και τις δαπάνες που γίνονται τα τελευταία 10 χρόνια για έρευνα και καινοτομία, ο τομέας της έρευνας δεν παρουσιάζει την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα και όπως αναφέρεται στο ΕΣΠΑ χαρακτηρίζεται από αργό ρυθμό ενσωμάτωσης ΤΠΕ από την περιφερειακή και τοπική διοίκηση, χαμηλό ποσοστό στη χρήση Η/Υ και διαδικτύου και την ενασχόληση με ηλεκτρονικό εμπόριο, ανισότητα διείσδυσης ΤΠΕ μεταξύ Π.Ε. Αχαΐας και υπολοίπων Π.Ε. και ελλιπή διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων στην παραγωγική διαδικασία.

Με βάση τις αξιολογήσεις της υπάρχουσας κατάστασης **οι προοπτικές για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας που αναφέρονται στο ρόλο της στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο και το πρότυπο χωρικής της οργάνωσης είναι:**

- Η σταδιακή ενίσχυση και διεύρυνση της εξωστρέφειας της περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο για την άρση της σχετικής της απομόνωσης και της αναπτυξιακής της υστέρησης, με κατεύθυνση την άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών του ελληνικού και ευρωπαϊκού χώρου σε συνάφεια με τον στόχο για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.
- Προώθηση προγραμμάτων και δράσεων ανακοπής της διεύρυνσης και στην επόμενη προγραμματική περίοδο άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων ανάμεσα στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και της Αχαΐας από την μια πλευρά και των ΠΕ Αιτωλ/νίας και Ηλείας από την άλλη, όπως και μεταξύ των περιοχών που βρίσκονται σε εγγύτητα με διαδρόμους και πόλους ανάπτυξης από τις ορεινές / μειονεκτικές περιοχές.
- Ευρύτερη αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που δίνονται για ανάπτυξη “αιφορικών” δραστηριοτήτων, σε πολλές από τις οποίες έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα η ΠΔΕ και ιδιαίτερα οι “ευαίσθητες” ή μειονεκτικές περιοχές της (ορεινός χώρος, αγροτικός χώρος, παράκτιες περιοχές), όπως η συστηματική αξιοποίηση των ΑΠΕ, του πλούσιου υδάτινου δυναμικού, των σημαντικών υποδομών έρευνας, τεχνολογίας και διάχυσης της καινοτομίας (Πανεπιστήμια, Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, ΙΤΥ, ΤΕΙ), συνεχούς ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, ανάπτυξης ποιοτικού τουρισμού στις ακτές και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα και στις παραλίμνιες εκτάσεις με αξιοποίηση και ανάδειξη των διεθνούς και εθνικής σημαίας φυσικών και πολιτιστικών (αρχαιολογικών, ιστορικών) πόρων της.

B.2. Μεταβολές στα μορφολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά της ΠΔΕ

Τα τελευταία δέκα χρόνια παράγοντες όπως οι πυρκαγιές (κυρίως του 2007), η φυσική αποσύνθεση των πετρωμάτων που οδηγεί σε κατολισθητικά φαινόμενα, η διάβρωση των εδαφών, οι πλημμύρες, αλλά και η εντονότερη εκμετάλλευση της γεωργικής γης και των υδάτων, σε συνδυασμό με το παγκόσμιο περιβαλλοντικό πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής οδηγούν στην μεταβολή των μορφολογικών χαρακτηριστικών της ΠΔΕ, τη σταδιακή υποβάθμιση των εδαφικών της πόρων και την τάση για ερημοποίηση εδαφών της.

B.3. Διοικητική αναδιάρθρωση με βάση την «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Με το νόμο 3852/2010, η αποκεντρωμένη διοίκηση (κρατική περιφέρεια) οργανώθηκε σε ευρύτερα γεωγραφικά όρια, δημιουργήθηκε ενιαία αυτοδιοικητική Περιφέρεια με αρμοδιότητες της πρώην Ν.Α. και της κρατικής περιφέρειας και νέοι καλλικράτειοι Δήμοι, με ενισχυμένες αρμοδιότητες σε θέματα χωροταξικού σχεδιασμού, πολεοδομικών μελετών και επεμβάσεων, προστασίας του περιβάλλοντος, παιδείας, υγείας, απασχόλησης και μεταφορών.

Η χωρική διάρθρωση της Αποκεντρωμένης διοίκησης δεν είναι η καταλληλότερη, καθώς ολόκληρο το Δυτικό Διαμέρισμα της χώρας (Ιόνια νησιά, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος) όφειλε να αποτελεί μία αναπτυξιακή και χωρική ενότητα με βάση γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτιστικά και κυρίως χωροταξικά και αναπτυξιακά κριτήρια, με την Πάτρα ως σημαντικότερο αστικό κέντρο. Ωστόσο, η γεωγραφική οργάνωση της διοίκησης και αυτοδιοίκησης στο εσωτερικό της περιφέρειας, είναι και έχει τις προοπτικές να γίνει πιο συνεκτική, πιο οικονομική και βελτιωμένη, θεσμικά, σε ό,τι αφορά τις διοικητικές λειτουργίες και τις εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού.

B.4. Αποκλίσεις στην πληθυσμιακή εξέλιξη και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τους στόχους του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ

Τα πληθυσμιακά δεδομένα της ΠΔΕ ακολουθούν πτωτική τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά εξελίσσεται ένα άνοιγμα της ψαλίδας των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων (κυρίως λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού προς τις πόλεις, με παράλληλη αποδυνάμωση κυρίως των ορεινών περιοχών), ενώ συνολικά η ΠΔΕ υπολείπεται της χώρας και πολύ περισσότερο του μέσου όρου των περιφερειών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά τους δείκτες ευημερίας.

Οι προοπτικές που εντοπίζονται στην προώθηση του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και της άρσης των ενδοπεριφερειακών πληθυσμιακών ανισοτήτων, είναι η συγκράτηση του πληθυσμού στην ορεινή ενδοχώρα, μέσω μέτρων και αναπτυξιακών έργων και επενδυτικών προγραμμάτων, που βελτιώνουν την πρόσβαση, τις συνθήκες διαβίωσης και την προσφορά θέσεων εργασίας στον ορεινό χώρο.

B.5. Νεότερες ανάγκες και προοπτικές των παραγωγικών δραστηριοτήτων

Στην δύσκολη οικονομική συγκυρία γίνεται περισσότερο φανερή η σημασία του εκσυγχρονισμού και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του **πρωτογενή τομέα** και η επιτακτική ανάγκη αντιμετώπισης των αδυναμιών του: με βελτίωση-εκσυγχρονισμό των υποδομών του (βελτίωση ή αντικατάσταση του πεπαλαιωμένου και με πολλά προβλήματα αρδευτικού δικτύου κυρίως στην Αιτ/νία και Ηλεία και επέκτασή του), με αναδιάρθρωση καλλιεργειών και λόγω αναθεώρησης της ΚΑΠ (καπνός, βαμβάκι), σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς και τα εδαφοκλιματικά δεδομένα της περιοχής, με τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με αποτελεσματικότερη προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας (της οποίας μέχρι σήμερα υποβαθμίζεται η ποιότητα από διάφορες πηγές ρύπανσης και ανταγωνιστικές πιέσεις μη συμβατές με την γεωργική χρήση), με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση των μεγάλων αδυναμιών στη διακίνηση και εμπορία προϊόντων καθώς και με αντιμετώπιση των πάγιων προβλημάτων του τομέα που δεν αφορούν μόνο την ΠΔΕ αλλά όλη τη χώρα. Η σχετικά υποβαθμισμένη κατάσταση των βοσκότοπων που υπερβόσκονται δημιουργεί επιπρόσθετη ανάγκη για οριοθέτηση και οργάνωση νέων βοσκότοπων, βελτίωση αυτών που υπάρχουν και οργάνωση εκτατικών κτηνοτροφικών πάρκων (κυρίως στην Αιτ/νία και Ηλεία) καθώς και την γενικότερη ανάγκη εκσυγχρονισμού των κτηνοτροφικών μονάδων.

Στην ΠΔΕ και ειδικότερα στην Αιτωλ/νία οι ιχθυοκαλλιέργειες αποτελούν τον δυναμικότερο κλάδο στη πρωτογενή παραγωγή της περιοχής με τα προϊόντα της εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας να αποτελούν το δεύτερο εξαγωγικό προϊόν της χώρας. Παράλληλα ο τομέας των ιχθυοκαλλιεργειών με τα νεότερα στοιχεία συμβάλλει θετικά στον τομέα της έρευνας, στην παραγωγή νέων ή βελτίωση υπαρχόντων προϊόντων. Αξιόλογες προοπτικές παρουσιάζει και ο τομέας της αλιείας.

Στην ανάλυση των νεότερων στοιχείων της υπάρχουσας κατάστασης της μεταποιητικής δραστηριότητας, διαπιστώθηκε ότι κυριαρχεί σε μεγάλο βαθμό η διάσπαρτη, άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του **δευτερογενή**, όχι μόνο στις εκτός σχεδίου περιοχές αλλά και μέσα στα σχέδια πόλεως και τα όρια οικισμών. Η αντιστροφή αυτού του μοντέλου

είναι κυρίαρχη κατεύθυνση του ΕΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία, διότι η συνέχιση και διεύρυνση αυτής της άναρχης χωρικής διάταξης έχει πολλαπλασιαστικές αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα, στον εκσυγχρονισμό των υποδομών, στον αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας των εγκαταστάσεων και των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων τους σε γειτονικές δραστηριότητες και στο περιβάλλον και τέλος στην άμβλυση των συγκρούσεων γης και στις οχλήσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Εκτός από την ΒΠΠΕ Πατρών και την απαραίτητη επέκτασή της και την ΝΑΒΠΠΕ Πλατυγαλίου Αστακού, οι ανάγκες για οργανωμένους χώρους του δευτερογενή τομέα μπορούν να καλυφθούν με τη σχεδιασμένη χωροθέτηση Επιχειρηματικών Πάρκων, κατά σειρά προτεραιότητας, στις μεγαλύτερες πόλεις της περιφέρειας, σε κατάλληλες θέσεις που θα υποδεικνύονται τεκμηριωμένα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ.

Σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα της ΠΔΕ είναι οι διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικοί και πολιτιστικοί – αρχαιολογικοί πόροι, με την αξιολόγηση των οποίων διαπιστώθηκαν αναβαθμισμένες προοπτικές και δυνατότητες ανάπτυξης περιηγητικού, πολιτιστικού θαλάσσιου τουρισμού στον παράκτιο χώρο και ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού στην ορεινή και παραλίμνια ενδοχώρα. Αν και η ξενοδοχειακή υποδομή την τελευταία 10ετία σημείωσε αύξηση του 27% περίπου σε σύγκριση με 21,8% του συνόλου της χώρας, ωστόσο σε ότι αφορά την απαιτούμενη στήριξη ειδικών μορφών τουρισμού διαπιστώνεται ότι η ειδική τουριστική υποδομή μέχρι σήμερα είναι ελλιπής έως υποβαθμισμένη (π.χ. εγκαταστάσεις ιαματικού τουρισμού Καϊάφα κ.α.).

Οι προοπτικές για την βιώσιμη αειφόρο ανάπτυξη της ΠΔΕ ως προς την οικονομική φυσιογνωμία και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών της τομέων είναι:

- Η σταδιακή ανάδειξη του πρωτογενή τομέα της περιφέρειας σε δραστηριότητα με φιλοπεριβαλλοντικό (αειφορικό) χαρακτήρα μέσα από τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωσή του, τη συνεχή διεύρυνση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας και της εισαγωγής και δραστηρικής ανάπτυξης νέων καλλιεργειών (όπως τα ενεργειακά φυτά, την προώθηση της έρευνας και καινοτομίας, ήδη υπάρχουν δείγματα επιτυχημένης εφαρμογής καινοτομιών στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών). Στόχος αποτελεί η επάρκεια της περιφέρειας, η παραγωγή προϊόντων ποιότητας ΠΟΠ, ΠΓΕ και προϊόντων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Επίσης η ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας και η παραγωγή εγχώριων βιολογικών ζωοτροφών παράλληλα με την κτηνοτροφία θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της τελευταίας.
- Η έμφαση στο σχεδιασμό σε οργανωμένα, πολεοδομημένα Επιχειρηματικά Πάρκα της βιομηχανικής – βιοτεχνικής δραστηριότητας και ο περιορισμός της διάσπαρτης εντός ή εκτός οικιστικών περιοχών δραστηριότητας του δευτερογενή τομέα σε εφαρμογή ενός από τους κύριους στόχους του ΕΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία.
- Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για τις οποίες όπως προέκυψε από την ανάλυση και τις σχετικές αξιολογήσεις υπάρχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την χωροθέτησή τους σε αρκετές χωρικές ενότητες της περιφέρειας, συμβάλλοντας έτσι στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.
- Η ενδυνάμωση της διάχυσης τουριστικών ροών και υποδομών στην ενδοχώρα. Ο συνδυασμός ήπιων μορφών τουρισμού και άλλων συμπληρωματικών παραγωγικών δραστηριοτήτων μπορεί να συμβάλει στην τόνωση των φθινουσών ορεινών περιοχών, και στη συγκράτηση του πληθυσμού τους, ενισχύοντας τις προσπάθειες για άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων

B.6. Αναρχη διάχυση και εξάπλωση των οικιστικών χρήσεων – Στασιμότητα στην έγκριση και συστηματική ενεργοποίηση των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ

Εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικά προβλήματα της περιφέρειας οι αρνητικές συνέπειες χρήσεων για το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών τομέων όπως και την ποιότητα ζωής στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων από την αναρχη εξάπλωση των οικιστικών. Επισημαίνεται ότι η διάχυση αυτή δεν παρουσιάζει τους έντονους ρυθμούς των προηγούμενων 10ετιών, πιθανόν και λόγω της μείωσης της οικοδομικής δραστηριότητας και των άλλων επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης.

Επιπλέον, η υποβάθμιση κυρίως των παραλιακών περιοχών της Αχαΐας και της νοτιοδυτικής Ηλείας και σε μετριότερο βαθμό της νοτιοανατολικής Αιτ/νίας (και ιδιαίτερα αυτών που παρουσιάζουν τις πυκνότερες κτιριακές και πληθυσμιακές συγκεντρώσεις), επιβαρύνεται από τις καθυστερήσεις στις εγκρίσεις – ενεργοποιήσεις των μελετών ΣΧΟΟΑΠ και ΓΠΣ.

Οι προοπτικές προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΕ σε ότι αφορά το οικιστικό της δίκτυο είναι:

- η σταδιακή ενίσχυση των επαρχιακών κέντρων (5^{ου} και 6^{ου} βαθμού σύμφωνα με τα νέα οικιστικά επίπεδα του ΓΠΧΣΑΑ) ως έδρες των νέων δήμων ή δευτέρων σε πληθυσμό και σημασία πόλεων των νέων δήμων και παράλληλη δημιουργία των συνθηκών για βαθμιαία ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων πόλης – υπαίθρου, μέσα από την εντεινόμενη ενεργοποίηση δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης
- η ιδιαίτερη ενίσχυση των ορεινών κωμοπόλεων ως επαρχιακών κέντρων των ορεινών μειονεκτικών περιοχών ιδιαίτερα στις ΠΕ της Ηλείας και Αιτωλ/νίας, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής, της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, με δραστηριότητες, όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μεταποίησης παραδοσιακών προϊόντων, αξιοποίησης των ΑΠΕ και ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων των ευρύτερων ορεινών μικρο-περιφερειών.
- η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και των συνεργασιών και δικτυώσεων των πόλεων της περιφέρειας σε διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο σε ζητήματα που αποτελούν μειονεκτήματα ή / και συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους αξιοποιώντας προοπτικά τις νέες δυνατότητες που παρέχει η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης.
- εκπόνηση τοπικών χωροταξικών σχεδίων στο επίπεδο του Καλλικράτειου δήμου στα πλαίσια της αειφόρου χωρικής ανάπτυξης με στόχο τον έλεγχο των χρήσεων γης και των όρων δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές, την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, τη δραστική μείωση της οικιστικής διάχυσης στην ύπαιθρο και τη βιώσιμη οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

B.7. Προβλήματα και προοπτικές του τοπίου και του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Οι πιέσεις που ασκούνται στο τοπίο της ΠΔΕ είναι πολλές, με σημαντικότερες τις πυρκαγιές (με κυριότερες αυτές του 2007, που άλλαξαν ριζικά την φυσιογνωμία του τοπίου, στην Ηλεία και την Αχαΐα), αλλά και τις ανεξέλεγκτες χωματερές, τις παράνομες δραστηριότητες (αποψίλωση βλάστησης, αμμοληψίες, κ.ά), τις απορρίψεις υγρών αποβλήτων σε επιφανειακούς υδάτινους αποδέκτες και την αναρχη οικιστική ανάπτυξη. Αυτές αν συνδυαστούν με τις αναδασώσεις χωρίς σχεδιασμό/μέριμνα και την εγκατάλειψη των παραδοσιακών καλλιεργειών κάνουν σαφή την ανάγκη υλοποίησης μιας πολιτικής προστασίας του τοπίου.

Οι καταστροφές στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και στις παραγωγικές δραστηριότητες των καμένων εκτάσεων κυρίως από τις πυρκαγιές του 2007 είναι ανεκτίμητες, ενώ η υλοποίηση των έργων και των δράσεων που προτάθηκαν για την αντιμετώπιση τους υλοποιήθηκαν σε πολύ μικρό βαθμό και κυρίως σε ό,τι αφορούσε πιστωτικές διευκολύνσεις και μέτρα κοινωνικού, οικονομικού, φορολογικού χαρακτήρα, που εφαρμόστηκαν για τη συντομότερη δυνατή ανακούφιση και διευκόλυνση των πληγέντων από τις πυρκαγιές φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων. Η οικονομική κρίση, η έλλειψη ιεράρχησης και αξιολόγησης των αναγκών των περιοχών που επλήγησαν, οι μεγάλοι ύψους προϋπολογισμοί των προγραμμάτων αυτών, δεν επέτρεψαν ούτε την μερική υλοποίησή τους, με αποτέλεσμα βασικές και επείγουσες ανάγκες που προέκυψαν από τις συνέπειες των πυρκαγιών να παραμένουν σε εκκρεμότητα.

Από την αξιολόγηση όλων των διαθέσιμων πηγών προκύπτει ότι η παραγωγή και η ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων συνιστούν μια από τις βασικότερες πηγές ρύπανσης στην ΠΔΕ και η απουσία μιας αποτελεσματικής πολιτικής στην διαχείριση των απορριμμάτων συμβάλλει στη σταδιακή και ολοένα αυξανόμενη υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Ίδιας σημαντικότητας πίεση φαίνεται να είναι και εκείνη που αφορά στις παράνομες απορρίψεις των υγρών αποβλήτων και η απουσία λειτουργούντων μονάδων επεξεργασίας τους από τις διάφορες βιομηχανικές μονάδες που είναι εγκατεστημένες στην Δυτική Ελλάδα. Εδαφικοί και υδατικοί πόροι χρησιμοποιούνται συχνά πυκνά ως τελικοί αποδέκτες (π.χ λίμνες, λιμνοθάλασσες, χείμαρροι, ποταμοί, υπεδάφειες απορρίψεις, κ.ά) για την διάθεση των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων. Για το λόγο αυτό ιδιαίτερη μέριμνα και έλεγχος θα πρέπει να γίνεται σε μονάδες όπως ελαιοτριβεία, τυροκομεία, χοιροτροφεία, σφαγεία, κ.λπ.

Στις βασικές καταγεγραμμένες πηγές ρύπανσης συγκαταλέγονται και οι δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα, ιδιαίτερα με τον τρόπο με τον οποίο ασκούνται μέχρι σήμερα. Ειδικά για την γεωργία ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο παραγόμενος όγκος απορριμμάτων (π.χ πλαστικές σακούλες λιπασμάτων, μεταλλικές/πλαστικές συσκευασίες φυτοφαρμάκων).

Στον τομέα των υδατικών πόρων οι παράνομες απολήψεις νερού και ο αυξημένος αριθμός γεωτρήσεων που δεν διαθέτουν τις νόμιμες άδειες χρήσης συμβάλλει στην καθοριστική και ανεξέλεγκτη μείωση των αποθεμάτων. Αν στους υδατικούς πόρους συμπεριλάβουμε τις παράνομες αμμοληψίες και την απόρριψη στερεών/υγρών αποβλήτων τότε γίνεται πιο σαφές ότι οι πιέσεις που ασκούνται στα νερά είναι μεγάλες και η ανάγκη αντιμετώπισης των περιστατικών υποβάθμισης ακόμη μεγαλύτερη.

Οι προοπτικές για την αειφορική ανάπτυξη της ΠΔΕ που προκύπτουν στον τομέα της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος είναι:

- Η διαχείριση και ανάδειξη του σημαντικού αριθμού προστατευόμενων περιοχών (Ramsar, Μνημεία Παγκόσμια Κληρονομιάς, περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής και Εκτροφεία θηραμάτων, ΕΖΔ και ΖΕΠ για την ορνιθοπανίδα, Εθνικά Πάρκα).
- Η αξιοποίηση, ανάδειξη και σύνδεση σε δίκτυα του σημαντικού αριθμού αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων – ορισμένα εκ των οποίων παγκόσμιας εμβέλειας και σημασίας - που γειτνιάζουν ή εμπεριέχουν αξιόλογα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Η ορθολογική εκμετάλλευση του πλούσιου αποθέματος σε φυσικούς πόρους, ορυκτού πλούτου⁶, πυκνού δικτύου επιφανειακών υδατικών πόρων που αποτελείται από λίμνες, λιμνοθάλασσες, ποτάμια, χείμαρρους, κ.ά..

⁶ Βλ. λιγνιτοφόρα λεκάνη στην περιοχή των Καλαβρύτων, λιγνιτοφόρα λεκάνη στην ευρύτερη περιοχή Ζαχάρως, βιομηχανικά ορυκτά (γύψος) στην Αιτωλοακαρνανία, λατομικά μάρμαρα και αδρανή, μεταλλεία

- Η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον Πατραϊκό κόλπο και το Δυτικό Κατάκολο (στην ΠΔΕ απαντώνται οι 2 από τις 3 θαλάσσιες περιοχές, στις οποίες θα παραχωρηθούν τα δικαιώματα).
- Οι εξαιρετικά σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με την ανάδειξη κυρίως του τουρισμού και της αλιείας, στις εκτεταμένες ακτές και παραλίες, του δυτικού μετώπου της ΠΔΕ, από Αιτωλοακαρνανία έως Ηλεία, νότια της Αιτωλοακαρνανίας και βόρεια της Αχαΐας.
- Η ανάδειξη των αξιόλογων οικισμών / τμημάτων οικισμών της ΠΔΕ, με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από τις μελέτες που έχουν προκηρυχθεί από το ΥΠΕΚΑ, με τον τίτλο «Μελέτες μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής».

B.8. Μεγάλες καθυστερήσεις στην κατασκευή και λειτουργία των μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών

Οι μεγάλες καθυστερήσεις αφορούν κυρίως στην:

- μεταφορική υποδομή του προγραμματισμένου νέου Δυτικού Άξονα της χώρας (σε πρώτη φάση οδικού και τελικώς και σιδηροδρομικού),
- ολοκλήρωση του τμήματος του ΠΑΘΕ Κόρινθος-Πάτρα (οδικώς και σιδηροδρομικώς),
- σύνδεση και των δύο αξόνων με τον λιμένα της Πάτρας,
- ολοκλήρωση της λεγόμενης "Διαγωνίου"
- ολοκλήρωση των έργων και της λειτουργίας του νέου λιμένα της Πάτρας και
- σύνδεση της ζεύξης Ακτίου-Πρέβεζας με τον Δυτικό άξονα βορρά-νότου.

Οι προοπτικές για την βιώσιμη (αειφορική) ανάπτυξη της ΠΔΕ στον τομέα των μεταφορών είναι:

- η σταδιακή μετατροπή σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας και του τρίπολου Αγρίνιο – Μεσολόγγι - Πλατυγιάλι Αστακού με παράλληλη ολοκλήρωση της λειτουργίας των οδικών και σιδηροδρομικών διευρωπαϊκών αξόνων σε συνάφεια με τον στόχο της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών της Ε.Ε. και του εθνικού στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης των μεταφορών (2007-2013) για τη **δημιουργία ενιαίου μεταφορικού χώρου** που περιλαμβάνει και την ανάπτυξη των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών [ΔΕΔ-Μ].
- η λειτουργία αναβαθμισμένης διπλής ηλεκτροδοτούμενης σιδηροδρομικής γραμμής κανονικού διεθνούς πλάτους στο τμήμα Αθήνα-Κόρινθος-Πάτρα και μονής κανονικού πλάτους στο τμήμα Πάτρα-Πύργος-Καλαμάτα σε σύνδεση με τον νέο λιμένα Πατρών (με την προοπτική σημαντικής αύξησης της μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων με το σιδηρόδρομο και αντίστοιχη μείωσή τους μέσω φορτηγών) καθώς και σε σύνδεση με την ΒΙΠΕ Πατρών και το αεροδρόμιο του Αράξου. Σημειώνεται ότι η ολοκλήρωση της σύγχρονης αυτής σιδηροδρομικής υποδομής επιτρέπει χρόνους διαδρομής μικρότερους των δύο ωρών για την επιβατική σιδηροδρομική σύνδεση της Πάτρας με την Αθήνα, εξέλιξη που μπορεί να καταστήσει τον σιδηρόδρομο ασυναγώνιστο στη συγκεκριμένη αγορά.
- η ισότιμη και ισόρροπη βελτίωση της προσπελασιμότητας και η άρση της απομόνωσης των ορεινών μειονεκτικών περιοχών και ιδίως η βελτίωση της προσπελασιμότητας των ορεινών κωμοπόλεων/«κεφαλοχωριών» με την ολοκλήρωση της αναβαθμισμένης λειτουργίας **των στρατηγικής σημασίας ενδοπεριφερειακών αξόνων που διέρχονται από αυτές τις**

περιοχές, στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξής τους και σε συνάφεια με την ευρωπαϊκή πολιτική της εδαφικής συνοχής.

- Η δραστική μείωση της διαμεπερούς – υπερτοπικού χαρακτήρα κίνησης οχημάτων στις πόλεις και οικισμούς της περιφέρειας με την ολοκλήρωση της λειτουργίας οδικών παρακάμψεων και περιμετρικών αρτηριών που αποτελούν τμήματα ή συνδέσεις με τους διευρωπαϊκούς, εθνικούς – διαπεριφερειακούς ή/και ενδοπεριφερειακούς οδικούς άξονες.
- η οργάνωση της κυκλοφορίας οχημάτων/πεζών στις πόλεις και κωμοπόλεις της περιφέρειας μέσα από την οργάνωση και ιεράρχηση ενός ενιαίου συστήματος μεταφορών, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την αποσυμφόρηση από την κυκλοφορία ΙΧ των κέντρων των πόλεων με ολοκληρωμένες αναπλάσεις και μέτρα περιορισμού της χρήσης του ΙΧ, τη δημιουργία ενός βασικού δικτύου πεζοδρόμων – ποδηλατοδρόμων και δρόμων ήπιας κυκλοφορίας με προτεραιότητα τα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα της περιφέρειας.

B.9. Νεότερες ανάγκες δικτύων

Σοβαρό πρόβλημα και μειονέκτημα για την ενεργειακή κατάσταση της ΠΔΕ, αποτελεί η **έλλειψη δικτύου φυσικού αερίου**, που παρά το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί ως έργο υψηλής προτεραιότητας, δεν έχει εξεταστεί επαρκώς η ωριμότητά του, δηλαδή οι τεχνικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίησή του. Η αξιοποίηση του φυσικού αερίου και η διέλευσή του από την ΠΔΕ θεωρείται απαραίτητη για την βιώσιμη ανάπτυξη ιδιαίτερα των παραγωγικών της εγκαταστάσεων.

Επιπλέον, το δίκτυο άρδευσης παρουσιάζει έντονα προβλήματα γήρανσης, παρατηρείται αδράνεια όσον αφορά στην εξυπηρέτηση ιδιωτών στις ευρυζωνικές υπηρεσίες δικτύου, ενώ σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται στη διαχείριση των αστικών λυμάτων, τα οποία δημιουργούνται κατά την λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, κυρίως από μικρές ή μεγαλύτερες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

B.10. Θεσμοθετημένες χρήσεις γης και συγκρούσεις

Το ποσοστό των περιοχών με θεσμοθετημένες χρήσεις γης στην ΠΔΕ, σε σχέση με την συνολική έκταση είναι πολύ μικρό. Όπως προαναφέρθηκε παρουσιάζονται καθυστερήσεις στην προώθηση και έγκριση των τοπικών χωροταξικών σχεδίων και των οριοθετήσεων περιοχών του δευτερογενούς τομέα και επιπλέον, αποσπασματικές χωροθετήσεις και ελλείψεις ως προς τη συγκεκριμενοποίηση ορίων και χρήσεων γης περιοχών υψηλής προστασίας, σε συνδυασμό με αυξανόμενη ένταση χωρικών πιέσεων, λόγω μετασηματισμών από την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής, συγκρούσεις χρήσεων γης, ιδίως σε παράκτιες περιοχές και περιοχές με σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, αλλά και απαξίωση περιοχών της ενδοχώρας με φθίνοντα πληθυσμό και χαμηλή προσιτότητα.

Συγκρούσεις των υφιστάμενων ή προβλεπόμενων χρήσεων γης εντοπίζονται ιδιαίτερα στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω σαφείς δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης του θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού τουρισμού όπως:

- Στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας σύγκρουση τουρισμού - υδατοκαλλιέργειών:
Επισημαίνεται ότι οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντοπίζονται στο τμήμα νότια της ΝΑΒΠΕ Αστακού, ενώ στο υπόλοιπο τμήμα εντοπίζονται διάσπαρτες μονάδες.
- Στα παράλια της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και στα ΝΔ και Δυτικά παράλια της ΠΕ Ηλείας σύγκρουση τουρισμού – προστασίας αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος και προστασίας γεωργικής γης.

Εντοπίζονται στις παράκτιες περιοχές Βαρθολομιού έως Κυλλήνη, δήμου Ήλιδας και δήμου Ζαχάρως (ιαματικές πηγές Καϊάφα).

- Στις ευρύτερες περιοχές των μεγαλύτερων κυρίως αστικών κέντρων σύγκρουση οικιστικών χρήσεων – προστασίας γεωργικής γης και αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος.

Οι προοπτικές βιώσιμης (αειφόρου) ανάπτυξης της ΠΔΕ για την αναβάθμιση των κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου είναι:

- η ενίσχυση της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, οικολογικού, πολιτιστικού, αθλητικού τουρισμού-rafting, ναυταθλητικός τουρισμός κ.α.- και ειδικού τουρισμού- π.χ. χιονοδρομικός τουρισμός στα Καλάβρυτα) στις μειονεκτικές περιοχές του ορεινού και αγροτικού χώρου, με παράλληλη ανάδειξη του τοπίου και του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των περιοχών αυτών.
- η προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αξιοποιώντας ορισμένα κλιματολογικά πλεονεκτήματα επιμέρους χωρικών ενοτήτων του αγροτικού και ορεινού χώρου της περιφέρειας (μεγάλη ηλιοφάνεια, υδάτινο δυναμικό, αιολικό δυναμικό).
- η προώθηση και ανάπτυξη βιολογικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και ΠΟΠ, ΠΓΕ, Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των αγροτικών περιοχών της περιφέρειας (ιδιαίτερα εύκρατες κλιματολογικές συνθήκες, εύφορα εδάφη στις δυναμικές ζώνες των πεδιάδων Αιτωλ/νίας, Ηλείας, πλούσια βιοποικιλότητα)
- ο περιορισμός της οικιστικής διάχυσης, μέσα από την απαραίτητη έγκριση τοπικών χωροταξικών σχεδίων, κατά προτεραιότητα στις ευαίσθητες και με μεγάλες πιέσεις κρίσιμες παράκτιες περιοχές και στις αγροτικές και ορεινές περιοχές που διακρίνονται για την ένταξη σ' αυτές περιοχών ζωνών προστασίας (Ramsar, Natura, τοπία φυσικού κάλλους, δάση κ.α)

B.11. Ανάγκη αναδιάρθρωσης του Προγραμματικού Πλαισίου

Παρατηρείται ότι τα περισσότερα έργα που υλοποιούνται αφορούν στον τομέα της Ενέργειας, της καινοτομίας, της έρευνας, της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της αναβάθμισης της δημόσιας διοίκησης, ενώ σημαντικές καθυστερήσεις παρουσιάζουν τα έργα που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας, τα έργα υποδομών δικτύων και προστασίας του περιβάλλοντος και τα έργα για την προώθηση του τουρισμού και ιδίως των εναλλακτικών μορφών.

Γ. Συνθετική αξιολόγηση της συμβατότητας με τις νεότερες πολιτικές (εθνικές και ευρωπαϊκές) και της εφαρμογής των κατευθύνσεων του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ ανά θεματική ενότητα

Γ.1. Βαθμός συνέπειας των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ με τον υπερκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, τις νεότερες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα της περιφέρειας

α. Ο βαθμός συνέπειας των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ σε σχέση με τους στόχους και τις αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ είναι ικανοποιητικός έως υψηλός, με συνέπεια να μην απαιτείται αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου λόγω ασυμφωνιών ή φανερών αποκλίσεων από το Γενικό Πλαίσιο, γιατί τέτοιες διαφορές και αποκλίσεις στρατηγικού επιπέδου δεν υφίστανται, τουλάχιστον σε ότι αφορά την εδαφική περιοχή της ΠΔΕ.

Χρειάζεται απλά η προσαρμογή της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας στα επτά επίπεδα του οικιστικού δικτύου του Γενικού Πλαισίου από τα πέντε που υπαγόρευαν οι προδιαγραφές των μελετών του 1997, με βάση τις οποίες προέκυψαν και εγκρίθηκαν τα Περιφερειακά Πλαίσια.

Σε ότι αφορά την ευρύτερη χωρική ενότητα του Δυτικού Τμήματος της χώρας (ή την χωρική ενότητα που διατρέχεται από τον Δυτικό αναπτυξιακό άξονα και τον Αδριατικό διάδρομο)

αξιολογήθηκε ότι η σχετική κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ για ενιαία διοικητική, προγραμματική και χωρική λειτουργία της ενότητας (Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά) δεν πρέπει να αναθεωρηθεί για λόγους ιστορικούς, χωροταξικούς και αναπτυξιακούς στα πλαίσια μάλιστα της ευρωπαϊκής πολιτικής της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

β. Ο βαθμός συνάφειας των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ με τις αντίστοιχες προτάσεις – κατευθύνσεις των ΕΠΧΣΑΑ αξιολογείται γενικά ως αρκετά ικανοποιητικός. Εντοπίζονται ωστόσο ορισμένες διαφορές, οι οποίες δεν αξιολογούνται ότι απαιτούν ουσιαστική αναθεώρηση των αντίστοιχων στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ, αλλά μπορούν να αποτελέσουν σημεία εξειδίκευσης, συμπλήρωσής ή μερικής τροποποίησής του. Τα σημεία αυτά είναι:

β.1. Η χωρική εξειδίκευση της περιοχής ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών (ΠΑΥ) Δυτικών ακτών Αιτωλ/νίας – Σύμπλεγμα Εχινάδων Νήσων (Α3), η οποία (όπως παρουσιάζεται στον αντίστοιχο χάρτη του ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες) καλύπτει ένα μεγάλο τμήμα των δυτικών ακτών της Αιτωλ/νίας. Επισημαίνεται ότι το ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό έχει περιλάβει και προσδιορίσει τις δυτικές ακτές Αιτωλ/νίας στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα μια ζώνη γύρω από τον Αστακό την χαρακτηρίζει ως περιοχή με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού, ενώ σε σχετική αντιστοιχία βρίσκεται η κατεύθυνση και του ΠΠΧΣΑΑ. Απαιτούνται επομένως πιο εξειδικευμένες κατευθύνσεις στην Β' φάση αυτής της μελέτης για την αποφυγή συγκρούσεων χρήσεων γης στις συγκεκριμένες παράκτιες περιοχές. Οι εξειδικευμένες αυτές κατευθύνσεις θα απευθύνονται και προς την ειδική μελέτη ΠΟΑΠΔ, η οποία είναι αναγκαία για την εξειδίκευση των επιμέρους ζωνών όπου θα οργανώνονται οι υδατοκαλλιέργειες καθώς και αυτών που θα διατίθενται για ήπια τουριστική ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ή ειδικών μορφών τουρισμού (θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού), μορφές που προσφέρονται λόγω συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, η οποία είναι ακόμη σχετικά αναξιοποίητη τουριστικά. Η παραπάνω μελέτη είναι σκόπιμο να συμπεριλάβει και τις Εχινάδες νήσους και τις ακτές του Αμβρακικού.

β.2. Η συμπλήρωση και εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ σε ότι αφορά τον ενεργειακό σχεδιασμό της περιφέρειας, ιδιαίτερα ως προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), με μέτρα και δράσεις που θα εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ στις περιοχές που προσφέρονται κατά προτεραιότητα στην συγκεκριμένη περιφέρεια ανάλογα με την μορφή της ανανεώσιμης πηγής ενέργειας. Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών για εγκατάσταση ΑΠΕ θα έχει ιδιαίτερα θετική επίδραση για τη βιώσιμη ανάπτυξη τους, καθώς και για την ισόρροπη ανάπτυξη της ΠΔΕ, έχοντας υπ' όψιν ότι αρκετές από τις περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται από αναπτυξιακή άποψη ως μειονεκτικές (αγροτικές ή ορεινές περιοχές).

β.3. Το πρότυπο χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας που προτείνεται από το ΕΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία με αναφορά στην ΠΔΕ δεν παρουσιάζει σαφείς διαφορές από τις αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι χρειάζονται πιο αναλυτικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ (στη Β' φάση αυτής της μελέτης) σε εναρμόνιση με τις αναλυτικότερες κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου για τις τρεις ΠΕ (Αιτωλ/νία, Αχαΐα, Ηλεία) και πιο εξειδικευμένες κατευθύνσεις προς τον υποκείμενο σχεδιασμό (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ) απ' ότι αυτές περιγράφονται στο ισχύον περιφερειακό πλαίσιο.

β.4. Ως προς τον τουρισμό, η γενικότερη προσέγγιση του ισχύοντος Περιφερειακού πλαισίου είναι πιο προσανατολισμένη στην ανάπτυξη συγκεκριμένων μορφών εναλλακτικού τουρισμού (ανάλογα με την χωρική υποενότητα και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα) σε σχέση με τις προτάσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό. Σημειώνεται, ωστόσο ότι και το ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των υποπεριοχών της ΠΔΕ ως

αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών.
γ. Επισημαίνεται ακόμη ότι παρά το ότι το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ προηγείται χρονολογικά των νεότερων ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών για τον σχεδιασμό της εδαφικής ανάπτυξης και τον σχεδιασμό βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης οι στρατηγικές του κατευθύνσεις εναρμονίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τις κατευθύνσεις της “Εδαφικής Ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020”, της “Χάρτας της Λειψίας για τις βιώσιμες Ευρωπαϊκές πόλεις” και της “Στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020”.

Ωστόσο αξιολογείται ότι οι κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ πρέπει να συμπληρωθούν και εξειδικευθούν περισσότερο στα πλαίσια του νεότερου διεθνούς και εθνικού θεσμικού πλαισίου για την Κλιματική Αλλαγή, τον ν. 3937/2011 για την διατήρηση της βιοποικιλότητας, του ν. 3199/2003 για την προστασία και διατήρηση των υδάτων και του ν. 3983/2011 για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Σημειώνεται ακόμη η σχετική συνάφεια των κατευθύνσεων του ισχύοντος Πλαισίου με τις αρχές και κατευθύνσεις του ν. 3852/2010 “Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης”.

δ. Κατά την αξιολόγηση των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ κατά θεματική του ενότητα τεκμηριώθηκε στις περισσότερες περιπτώσεις η συνάφεια - συνέργεια και η σύγκλιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων (2007-2013) καθώς και του τριετούς ΕΠ της ΠΔΕ (2012-2014) με τις κατευθύνσεις αυτές. Ιδιαίτερα το τριετές ΕΠ της ΠΔΕ (2012-2014) εναρμονίζεται ικανοποιητικά με αυτές τις κατευθύνσεις, χρησιμοποιώντας σε αρκετές περιπτώσεις του ίδιους όρους και την ίδια διάρθρωση με το ΠΠΧΣΑΑ, γεγονός που δείχνει ότι λήφθηκαν υπ’ όψιν οι κατευθύνσεις του.

Γ.2. Τρόπος και βαθμός εφαρμογής των κατευθύνσεων και του προγράμματος δράσεως του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ

Από την αξιολόγηση τόσο της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της όσο και την αξιολόγηση της εφαρμογής των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ, προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα και διαπιστώσεις:

Η πλειοψηφία των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ δεν έχει εφαρμοσθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, αν και έχουν ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας με τα υπερκείμενα επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού και με τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές αλλά και με το ΕΣΠΑ 2007-2013, με το ΠΕΠ (Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδας, Ιονίων Νήσων) 2007-2013 και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, όπως και με το τριετές ΕΠ της ΠΔΕ (2012-2014).

Συγκεκριμένα σύμφωνα με την αναλυτική αξιολόγηση της εφαρμογής του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ κατά θεματική ενότητα διαπιστώθηκε ότι:

- Η θέση και ο ρόλος της ΠΔΕ στον ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο δεν βελτιώθηκε, παραμένοντας σε στασιμότητα και ειδικότερα οι τάσεις, την τελευταία 5ετία της ύφεσης και της οικονομικής κρίσης, είναι μάλλον πτωτικές.
- Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η ανατροπή της κατεύθυνσης του ισχύοντος Πλαισίου για ενδοπεριφερειακή σύγκλιση την τελευταία 5ετία, όπου, όπως παρουσιάζεται σε μια σειρά δείκτες, έχει ανοίξει η ψαλίδα των ανισοτήτων μεταξύ των ΠΕ αλλά και των ανισοτήτων μέσα στην κάθε ΠΕ. Τη μεγαλύτερη ανάπτυξη παρουσιάζει η ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και γενικότερα η Αχαΐα, ενώ τη μεγαλύτερη υστέρηση παρουσιάζει η ορεινή ενδοχώρα με πιο προβληματικές τις ορεινές περιοχές της Ηλείας που επλήγησαν από την πυρκαϊά του καλοκαιριού του 2007.

- Επισημαίνεται η καθυστέρηση διαμόρφωσης των νέων αναπτυξιακών “διαδρόμων” και συνεπώς η επιβράδυνση της διαμόρφωσης του αναπτυξιακού τριπόλου (Αγρίνιο-Μεσολόγγι – ΝΑΒΗΠΕ Αστακού / Πλατυγιάλι) και του διπόλου Πύργου – Αμαλιάδας. Οι αναπτυξιακοί άξονες που έχουν καθυστερήσει περισσότερο να διαμορφωθούν (λόγω κυρίως της καθυστέρησης των αντίστοιχων έργων) είναι ο “δυτικός άξονας”, ο αναπτυξιακός διάδρομος “της Ολυμπίας Οδού” και η “Διαγώνιος” που επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τις λιγότερο αναπτυγμένες ΠΕ της Αιτωλ/νίας και Ηλείας, οι οποίες είναι και οι περιοχές που παραδοσιακά ήταν σε απόσταση από τον βασικό άξονα ανάπτυξης της χώρας (τον ΠΑΘΕ).
- Τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης οι αναπτυξιακοί δείκτες (ΑΕΠ, απασχόληση, ανεργία) έχουν επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό παρόλο που την περίοδο 2001-2007 δεν απέκλιναν αισθητά από τις αισιόδοξες προβλέψεις του ΠΠΧΣΑ. Όσον αφορά στους παραγωγικούς τομείς ο βαθμός εφαρμογής των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ για τον πρωτογενή τομέα της περιφέρειας είναι ελαφρώς σε πιο ικανοποιητικό επίπεδο⁷ από τις αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν στον δευτερογενή και τριτογενή, των οποίων ο βαθμός εφαρμογής τους είναι πιο χαμηλός.
- Η δέσμη των κατευθύνσεων του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ που αναφέρονται στην αναβάθμιση της δομής και της εξέλιξης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας έχουν εφαρμοσθεί σε χαμηλό έως μέτριο βαθμό με χαμηλότερη εκείνη για περιορισμό της αστικής εξάπλωσης⁸.
- Χαμηλό βαθμό εφαρμογής παρουσιάζουν οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ στα ζητήματα της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος παρά τον μεγάλο αριθμό θεσμοθέτησης ζωνών προστασίας ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών τα τελευταία χρόνια. Θετική εξέλιξη παρουσιάζει ο τομέας της διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων με την αναμενόμενη κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών και υδατικών διαμερισμάτων από το ΥΠΕΚΑ, αλλά και την λειτουργία πολλών μικρών υδροηλεκτρικών έργων την τελευταία 10ετία.
- Η πορεία υλοποίησης των έργων των μεγάλων μεταφορικών υποδομών που αποτελούν στρατηγική κατεύθυνση του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου αξιολογείται με πολύ χαμηλό βαθμό εφαρμογής, κυρίως τα τελευταία πέντε χρόνια της ύφεσης και οικονομικής κρίσης, λόγω των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που έχουν προκύψει στις δανειοδοτήσεις των εταιρειών, σε αδυναμίες χρηματοδότησης κ.ο.κ.

Αρνητικές συνέπειες των εξελίξεων της τελευταίας περιόδου αποτελούν:

α) η μη δυνατότητα κατασκευής και ολοκλήρωσης σημαντικών έργων για την περιφέρεια, όπως ο δυτικός σιδηροδρομικός άξονας (Ιωάννινα, Αγρίνιο, Αντίρριο) και η συνακόλουθη μη σιδηροδρομική σύνδεση της ΝΑΒΗΠΕ Αστακού με αυτόν και στην επόμενη προγραμματική περίοδος (2013-2020).

⁷ Οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ για τον πρωτογενή τομέα της περιφέρειας είναι σε πιο ανεκτό επίπεδο εφαρμογής από τις αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν στον δευτερογενή και τριτογενή εξαιτίας: α) η γεωργία, η κτηνοτροφία προσφέρουν εργασιακό καταφύγιο τα τελευταία χρόνια απέναντι στην οικονομική κρίση β) στην περιοχή συνεχίζει την δυναμική, ανοδική του πορεία ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών που είναι από τους δυναμικότερους στην περιφέρεια (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) και με προοπτικές μεγέθυνσης και γ) την τελευταία 10ετία παρουσιάζεται μια εμφανής τάση προώθησης των βιολογικών προϊόντων στην περιφέρεια, ιδιαίτερα στην Αιτωλ/νία.

⁸ Ο χαμηλός βαθμός εφαρμογής της συγκεκριμένης κατεύθυνσης τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι δεν προωθήθηκε ούτε σε ελάχιστο βαθμό ο τοπικός χωροταξικός σχεδιασμός, γεγονός που αποδεικνύεται από την μη έγκριση ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ του ν. 2508/97 ούτε ΠΟΑΠΔ, ΠΕΧΠ κλπ. του ν. 2742/99.

β) η πιθανή υποβάθμιση σε εθνικό / διαπεριφερειακό άξονα της “Διαγωνίου” με δεδομένη την σχετική στασιμότητα μέχρι σήμερα των έργων λειτουργίας της παρά την υψηλή προτεραιότητα υλοποίησης που όφειλε να έχει για την Περιφέρεια και την απ’ ευθείας σύνδεσή της με τον ανατολικό αναπτυξιακό άξονα.

Με τις παραπάνω καθυστερήσεις διαπιστώνεται ακόμη ότι η σημερινή κατάσταση εξυπηρέτησης από το σιδηροδρομικό δίκτυο όλης της ΠΔΕ αλλά και της Πάτρας και του νέου λιμένα της είναι χειρότερη από αυτήν της περιόδου εκπόνησης της μελέτης του ΠΠΧΣΑΑ με τα εκτελούμενα έργα να έχουν συντελέσει προς το παρόν στην πλήρη αποκοπή της ΠΔΕ από τον σιδηρόδρομο.

Αντίθετα ο βαθμός υλοποίησης των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ για τις μεγαλύτερες λιμενικές εγκαταστάσεις του λιμένα της ΝΑΒΠΠΕ Πλατυγιαλίου και του λιμένα αναψυχής Κατακόλου είναι ικανοποιητικός με τον πρώτο να θεωρείται ως ένας από τους πιο σύγχρονους λιμένες της Μεσογείου και η αναμενόμενη ολοκλήρωση των έργων αναβάθμισης του λιμένα του Κατακόλου να προβλέπεται ότι θα αυξήσει ακόμη περισσότερο την ήδη θεαματική αύξηση της κίνησης κρουαζιερόπλοιων τα τελευταία χρόνια. Ικανοποιητικά εφαρμόζεται η κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ για την αναβάθμιση του ρόλου και της κίνησης του αεροδρομίου του Αράξου⁹, ενώ το Α/Δ Ακτίου είναι προς το παρόν η πιο σημαντική εγκατάσταση αεροπορικών της ΠΔΕ με θετικότερες ακόμη προοπτικές.

- Η χωρική αναβάθμιση των κρίσιμων ζωνών του ενδοπεριφερειακού χώρου (αγροτικός χώρος, ορεινός χώρος, παράκτιες περιοχές) έτυχε μηδαμινής εφαρμογής, λόγω και της αδράνειας και στασιμότητας στην έγκριση και ενεργοποίηση των τοπικών χωροταξικών σχεδίων (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ) ή έγκρισης μελετών του ν.2742/99 (ΠΕΧΠ, ΠΟΑΠΔ).
- Η κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ που αναφέρεται στη δημιουργία διοικητικών ενοτήτων διαδημοτικής συνεργασίας σε ενδονομαρχιακό επίπεδο (τότε υπήρχαν οι καποδιστριακοί δήμοι) παρουσιάζει σχετικά ικανοποιητικό βαθμό, με τη δημιουργία των νέων καλλικράτειων δήμων και τη λειτουργία της αυτοδιοικητικής περιφέρειας να ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό αυτή την προοπτική και στρατηγική κατεύθυνση του Περιφερειακού Πλαισίου.

Γ.3. Οι ερμηνείες των παραπάνω αξιολογήσεων και οι απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ

α. Η οικονομική κρίση

Είναι σαφές ότι η κύρια ερμηνεία (ιδιαίτερα για τις καθυστερήσεις στη χρηματοδότηση των περισσότερων έργων και δράσεων που προβλέπονται από το ΠΠΧΣΑΑ στην ΠΔΕ), συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τις δυσλειτουργίες, τις μειώσεις δαπανών, τις ελλείψεις χρηματοδοτήσεων, τις ανασφάλειες και τα προβλήματα δανειοδοτήσεων των εταιρειών κ.ο.κ., τα οποία συσσωρεύτηκαν την περίοδο της ύφεσης και κυρίως της μεγάλης κρίσης της ελληνικής οικονομίας. Όπως διαπιστώθηκε και από την προηγούμενη αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, των νεότερων του 2001 στοιχείων και των προοπτικών τους,

⁹ Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στο Α/Δ Ανδραβίδας, δηλαδή των εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης ευπαθών προϊόντων που θα εξυπηρετούσε ολόκληρη την περιφέρεια και της αύξησης της επιβατικής του κίνησης οφείλει να είναι σε συνδυασμό πάντα με το Α/Δ του Αράξου.

υπάρχουν δύο υποπερίοδοι με τελείως αποκλίνουσες αξιολογήσεις στις περισσότερες θεματικές ενότητες και επιμέρους σημεία:

i) η πρώτη μέχρι το 2007 η οποία εμφανίζει μια συνεχόμενη ανοδική πορεία των αναπτυξιακών δεικτών (αν και μετά το 2005 οι ρυθμοί βαίνουν μειούμενοι) και αντίστοιχη ικανοποιητική προώθηση και πορεία των αναπτυξιακών έργων (κυρίως μεταφορικών υποδομών) και

ii) η δεύτερη περίοδος 2008-2012 με συνεχή πτώση των αναπτυξιακών δεικτών και στασιμότητα ή μεγάλη επιβράδυνση των αναπτυξιακών έργων και προγραμμάτων, ιδιαίτερα από το 2010 με την εμφάνιση της μεγάλης κρίσης.

Οι παραπάνω αποκλίνουσες γενικές αξιολογήσεις των δύο υποπεριόδων, η μια πριν και η άλλη μετά την περίοδο της ύφεσης και της επακόλουθης οικονομικής κρίσης, **τεκμηριώνει την εκτίμηση της καθοριστικής επιρροής που είχε η τελευταία σε όλους τους σχετικούς δείκτες.**

Ωστόσο, οι αναμφισβήτητες αρνητικές επιπτώσεις που έχει η εξαιρετικά δύσκολη οικονομική και κοινωνική συγκυρία στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας μπορούν να γίνουν και η αφορμή για να επαναξιολογηθεί η σημασία και αξία ορισμένων κρίσιμων παραμέτρων της βιώσιμης χωρικής και οικονομικής ανάπτυξης που σχετίζονται άρρηκτα με την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Ένα από τα παραδείγματα που ήδη αναφέρθηκαν είναι ότι στην ΠΔΕ παρουσιάζονται ισχυρές ενδείξεις ότι η γεωργία και η κτηνοτροφία προσφέρουν το τελευταίο διάστημα εργασιακό καταφύγιο απέναντι στην οικονομική αβεβαιότητα, ιδιαίτερα στις δυναμικές ζώνες του πρωτογενή τομέα. Σε μια συγκυρία που η εξωστρέφεια και ενίσχυση του εξαγωγικού τομέα παράλληλα με την αύξηση (ποιοτική και ποσοτική) της εγχώριας παραγωγής, που μπορεί να συνεισφέρει στη μείωση των εισαγόμενων προϊόντων, μπορούν να αναδειχθούν σε κρίσιμους παράγοντες επιβίωσης για την οικονομία της περιφέρειας.

Αντίστοιχα, από τα νεότερα στοιχεία καταγράφηκαν και παραδείγματα ορθολογικών χωρικά και λιγότερο δαπανηρών επιλογών, οι οποίες δεν είχαν προωθηθεί παλαιότερα και φαίνεται να υιοθετούνται με λιγότερο πολιτικό και κοινωνικό κόστος στη δύσκολη οικονομική συγκυρία, όπως:

i) η μεταρρύθμιση στην αυτοδιοίκηση (καλλικράτειοι δήμοι και αυτοδιοικητικές περιφέρειες),

ii) ανάλογες κινήσεις και προσπάθειες σε διάφορους τομείς της διοίκησης,

iii) η έμφαση στην αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων και του τοπίου της περιοχής μέσω της ήδη δυναμικής αύξησης επενδύσεων στην αξιοποίηση των ΑΠΕ και τις διαφαινόμενες προοπτικές αύξησης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού με έμφαση στις μειονεκτικές περιοχές της ορεινής ενδοχώρας

iv) ακόμη σημαντικότερες εκδηλώσεις αλληλεγγύης μέσα από την ίδια την κοινωνία και τους κοινωνικούς φορείς.

β. Έλλειψη συντονισμένων δράσεων για την θεσμοθέτηση και ενεργοποίηση του τοπικού χωροταξικού σχεδιασμού

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για την εφαρμογή του ΠΠΧΣΑΑ είναι ότι δεν έγινε δυνατόν να θεσμοθετηθούν και ενεργοποιηθούν όσα από τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ του ν.2508/97 που εκπονούνται σε πρώην καποδιστριακούς δήμους της περιφέρειας, ενώ παράλληλα δεν έχουν προκηρυχθεί ΠΕΧΠ ή ΠΟΑΠΔ κλπ. σε εφαρμογή του 2742/99 και των προτάσεων του Περιφερειακού Πλαισίου.

Είναι προφανές ότι χωρίς την εφαρμογή των τοπικών χωροταξικών σχεδίων ο Στρατηγικός Σχεδιασμός σε επίπεδο Περιφέρειας είναι μετέωρος και πάσχει στην εφαρμογή του, όπως και χωρίς στρατηγικό σχεδιασμό στο επίπεδο της περιφέρειας οι προτάσεις των ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ το πιθανότερο είναι να αλληλοαναιρούνται.

Έχει εγκριθεί μόνο η αναθεώρηση με βάση το ν. 2508/97 του ΓΠΣ πρώην Καποδιστριακού δήμου Πατρέων και εκκρεμεί η υπογραφή από τον ΓΓ αποκεντρωμένης Διοίκησης του ΓΠΣ πρώην Καποδιστριακού δήμου Αγρινίου.

Δ. Συμπεράσματα μετά την αξιολόγηση στο σύνολο των θεματικών ενοτήτων – Τεκμηρίωση της αναγκαιότητας της Αναθεώρησης – Εξειδίκευσης του ΠΠΧΣΑΑ

Δ.1. Σημεία εξειδίκευσης, συμπλήρωσης, αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ

Από τις αξιολογήσεις κατά θεματικές ενότητες **δεν προκύπτει ανάγκη ουσιαστικής αναθεώρησης, δηλαδή ουσιαστικής αλλαγής της στρατηγικής**, κάποιες από τις στρατηγικές κατευθύνσεις του ισχύοντος περιφερειακού πλαισίου. Επισημαίνεται ωστόσο, ότι στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, οι κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ χρειάζονται τις ευρύτερες εξειδικεύσεις, συμπληρώσεις και τροποποιήσεις σε σχέση με άλλους τομείς του Περιφερειακού Πλαισίου. Αυτές οι τροποποιήσεις και εξειδικεύσεις μπορεί να θεωρηθούν ότι αναθεωρούν με την ευρεία έννοια του όρου την έμφαση και την εξειδίκευση που πρέπει να αποδοθεί στον τομέα (λόγω διεθνών και εθνικών πολιτικών όπως η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα, η αξιοποίηση των ΑΠΕ κ.α.), χωρίς ωστόσο να σημαίνει ότι αναθεωρείται στην ουσία της η στρατηγική που διατυπώνεται στο ισχύον ΠΠΧΣΑΑ.

Με αυτή τη διευκρίνιση διαπιστώνεται ότι είναι αναγκαία η εξειδίκευση ή συμπλήρωση του ΠΠΧΣΑΑ και των ειδικότερων κατευθύνσεων του στα ακόλουθα σημεία:

- μετατίθεται ο χρονικός ορίζοντας των στρατηγικών κατευθύνσεων που αφορούν στη διαμόρφωση των μεγάλων αναπτυξιακών πόλων και “διαδρόμων”, χωρίς αυτές να αναθεωρούνται μιας και αποτελούν ορισμένες από τις κύριες συνιστώσες για την άρση της σχετικής απομόνωσης της περιφέρειας και της αναβάθμισης του ρόλου της στο εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο
- απαιτείται εξειδίκευση και προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα (στα πλαίσια της αυξημένης σημασίας του για την περιοχή λόγω και της οικονομικής συγκυρίας), συμπλήρωση – εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις ΠΕ και τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού στον δευτερογενή τομέα καθώς και την σαφώς μεγαλύτερη έμφαση και εξειδίκευση που πρέπει να αποδοθεί την επόμενη 15ετία στον ενεργειακό τομέα και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- είναι απαραίτητη η προσαρμογή των οικιστικών επιπέδων των οικισμών της περιφέρειας στα επτά επίπεδα του οικιστικού δικτύου του ΠΠΧΣΑΑ που μπορεί να οδηγήσουν σε πιθανές προσαρμογές στις τοπικές εξαρτήσεις ορισμένων οικισμών
- στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος (που χρειάζεται τις ευρύτερες εξειδικεύσεις και συμπληρώσεις) απαιτείται ο προγραμματισμός ενός νέου σχεδίου διαχείρισης φυσικών κινδύνων (μετά τις καταστροφικές πυρκαϊές και πλημμύρες), ειδικότερων μέτρων και δράσεων για την διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων και τις ελλείψεις τους σε υποδομές

- μετατοπίζεται χρονικά η ολοκλήρωση ορισμένων μεγάλων έργων στον τομέα των μεταφορών με παράλληλη διερεύνηση σε ορισμένα απ' αυτά της βιώσιμης λειτουργίας τους (εκτίμηση αναπτυξιακού οφέλους για την περιφέρεια σε σχέση με το κατασκευαστικό και λειτουργικό τους κόστος)

Τα έργα που χρειάζονται τις παραπάνω εξειδικεύσεις και περαιτέρω διερευνήσεις αξιολογήθηκε ότι είναι:

- ο δυτικός σιδηροδρομικός άξονας (Ιωάννινα – Αντίρριο) και η μεταφορική / αναπτυξιακή του σημασία
- ο ρόλος του Α/Δ Ανδραβίδας ως συμπληρωματικού του Α/Δ Αράξου το οποίο ήδη έχει χαρακτηριστεί ως διεθνές (2007) εμφανίζοντας ανερχόμενη δυναμική
- η λειτουργία του εμπορικού τμήματος του λιμένα Πατρών (προγραμματική περίοδος έναρξης λειτουργίας – προσδοκώμενα οφέλη – απαραίτητη λειτουργία εμπορευματικού κέντρου κ.κ.)
- ο σιδηροδρομικός άξονας Πάτρα – Πύργος – Καλαμάτα με εξειδίκευση του χαρακτήρισμού του
- απαιτείται μεγαλύτερη έμφαση και εξειδίκευση των ειδικών κατευθύνσεων και μέτρων του ΠΠΧΣΑΑ για την ενίσχυση της απασχόλησης και για συγκράτηση του πληθυσμού (και κυρίως των νέων) στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές, οι οποίες είναι οι πιο προβληματικές αναπτυξιακά και δημογραφικά ζώνες της περιφέρειας. Οι εξειδικεύσεις αυτές είναι αναγκαίο να εστιάζουν στην αξιοποίηση και επέκταση των ΑΠΕ στον αγροτικό και ορεινό χώρο και στις θετικές επιπτώσεις (υπό προϋποθέσεις) που θα έχουν στα εισοδήματα και στην ενίσχυση της πολυαπασχόλησης παράλληλα με εξειδικευμένα μέτρα ενίσχυσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- απαιτούνται χωρικές εξειδικεύσεις σε ό,τι αφορά τις κρίσιμες παράκτιες περιοχές προσδιορίζοντας αυτές που κατά προτεραιότητα θα εξειδικεύσουν τις κατευθύνσεις του Πλαισίου ως προς τον χαρακτήρα, τα μέτρα και τις δράσεις για την κάθε περιοχή.

Δ.2. Οι στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας του αναθεωρημένου ΠΠΧΣΑΑ

Με βάση τις αξιολογήσεις, τις προκύπτουσες διαπιστώσεις, συμπεράσματα και εκτιμήσεις για τις προοπτικές προς την βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ την επόμενη 15ετία προσδιορίζονται οι πιο κάτω προτεραιότητες αιχμής προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας:

1. Ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα δίδεται στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα, με παράλληλη έμφαση στην εφαρμογή του Επ. Σχεδίου «Καλάθι προϊόντων ΠΔΕ», στη βελτίωση υποδομών μεταποίησης και εμπορίας, στη σύσταση ευέλικτων και υγιών ομάδων παραγωγών, στην επέκταση της βιολογικής παραγωγής, στην προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας και στον εκσυγχρονισμό των δικτύων της.
2. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εκτεταμένη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού (έλευση φυσικού αερίου, αξιοποίηση προσδοκώμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων κ.α.) και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην περιοχή (φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα, αξιοποίηση υδάτινου δυναμικού, βιομάζα).

3. Έμφαση επίσης δίδεται στην επέκταση και ποιοτική ενίσχυση του τουρισμού ιδιαίτερα: α) στην περαιτέρω ανάδειξη και δικτύωση του αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων), β) στις παράκτιες ζώνες που έχουν περαιτέρω δυνατότητες ανάπτυξης (ακτές Δ. Κυλλήνης - Ήλιδας, δυτικές ακτές Αιτ/νίας και παράκτιες περιοχές Δ. Ναυπακτίας) με παράλληλο έλεγχο των συγκρούσεων γης και της διασφάλισης των περιβαλλοντικών πόρων και παράλληλα γ) στην συνεχή ενίσχυση ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα και στις παραλίμνιες ζώνες.
4. Αξιοποίηση και ανάδειξη των σημαντικών υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού της ευρύτερης περιοχής Πατρών στην έρευνα και τεχνολογία και την κοινωνία της πληροφορίας με κατεύθυνση την στενότερη διασύνδεση με παραγωγικές δραστηριότητες και τη διάχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της περιφέρειας.
5. Ανάδειξη των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών (μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών) σε «προωθητική δραστηριότητα» για την ευρύτερη περιοχή Πατρών και το τρίπολο Πλατυγάλι-Αγρίνιο-Μεσολόγγι/Αιτωλικό και για ολόκληρη την ΠΔΕ.
6. Αύξηση και επέκταση των οργανωμένων υποδοχέων και εδαφικών τους εκτάσεων της βιομηχανίας-βιοτεχνίας με παράλληλη συμπλήρωση-αναβάθμιση των υπαρχόντων υποδομών και της θεσμοθέτηση νέων στα αστικά κέντρα που βρίσκονται σε περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης της μεταποίησης, αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα και παράλληλα ενίσχυση της καθετοποίησης της επεξεργασίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.
7. Έμφαση στην σταδιακή ανακοπή των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων της περιφέρειας με απώτερο σκοπό την μελλοντική αναστροφή της αρνητικής αυτής εξέλιξης.
8. Έμφαση στην ανάδειξη – αξιοποίηση των διεθνούς και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ, ως χωρικών ενοτήτων που θα εμπλουτίσουν τις προοπτικές για την αειφόρο ανάπτυξη της περιφέρειας, την ανάδειξη της πλούσιας ποικιλότητας της και την αξιοποίηση των πόρων της.

Σε κάθε ένα από τα προηγούμενα στρατηγικά πεδία προτεραιότητας περιγράφονται συνοπτικά α) τα προβλήματα-αδυναμίες και εμπόδια που πιθανόν να υπάρξουν την επόμενη 15ετία σύμφωνα και με τις αναλύσεις και αξιολογήσεις των νεότερων στοιχείων που προηγήθηκαν, καθώς και β) οι προοπτικές που ανοίγονται για την χωρική αναπτυξιακή πορεία των πεδίων προτεραιότητας. Σε κάθε στρατηγικό πεδίο επιχειρείται να προταθούν (με βάση την προηγούμενη αξιολόγηση) μια ή περισσότερες **πρωτοβουλίες προτεραιότητας** με κατεύθυνση την βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας.

Δ.2.1. Ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα

Η προτεραιότητα αιχμής που αποδίδεται στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα έχει αναλυθεί, επισημανθεί ως αναγκαιότητα και έχει τεκμηριωθεί από τα νεότερα στοιχεία (ιδιαίτερα της τελευταίας 4ετίας της περιόδου της οικονομικής κρίσης), σύμφωνα με τα οποία παρουσιάζεται για πρώτη φορά τις τελευταίες δεκαετίες αύξηση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα.

Οι προοπτικές είναι θετικές για την αύξηση και ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων του πρωτογενή της περιφέρειας, στις ιχθυοκαλλιέργειες, στα γεωργικά προϊόντα και στην κτηνοτροφία.

Η ιχθυοκαλλιέργεια είναι ο κύριος εξαγωγικός κλάδος της περιφέρειας ιδίως της Αιτ/νίας με εξαγωγές σε πολλές χώρες του κόσμου. Είναι ακόμη ο τομέας που παρουσιάζει μεγάλη πρόοδο και στην έρευνα και καινοτομία σε διεθνές επίπεδο.

Στη βιολογική κτηνοτροφία σύμφωνα με στοιχεία που ήδη έχουν αναφερθεί η Αιτ/νία καταλαμβάνει την πρώτη θέση στη χώρα. Τα βιολογικά γεωργικά προϊόντα της Π.Δ.Ε. έχουν αυξηθεί αισθητά την τελευταία 10ετία, ενώ είναι σημαντικός ο κατάλογος των γεωργικών προϊόντων που η περιφέρεια παράγει πάνω από το 10% της εγχώριας παραγωγής και σε ορισμένα κοντά ή πάνω και από το 20% της εγχώριας παραγωγής, ενώ διαθέτει πολλά προϊόντα με εξαγωγικό προσανατολισμό π.χ. φράουλα, καρπούζι, κηπευτικά κ.α.

Με αυτά τα δεδομένα και τις ενθαρρυντικές τάσεις, οι προοπτικές για το μέλλον παρουσιάζονται θετικές, ιδιαίτερα με τα στοιχεία των τελευταίων ετών και στις εξαγωγικές επιδόσεις της περιφέρειας.

Προτεραιότητες αιχμής για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή και ιδιαίτερα στις δυναμικές ζώνες της φυτικής παραγωγής, της ζωϊκής παραγωγής και της ιχθυοκαλλιέργειας καθώς και στα προϊόντα στα οποία ειδικεύεται η περιφέρεια σε εθνικό επίπεδο είναι μεταξύ άλλων:

- στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης με παράλληλη επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και της βιολογικής κτηνοτροφίας
- η προστασία, αναβάθμιση και χωρική οργάνωση των δυναμικών εδαφικών ζωνών του τομέα (γη υψηλής παραγωγικότητας, δημιουργία-οργάνωση εκτατικών κτηνοτροφικών πάρκων και δημιουργία νέων βοσκότοπων-βελτίωση των υπαρχόντων) και βελτίωση κτηνοτροφικών πρακτικών με παράλληλη παραγωγή ζωοτροφών για οικονομικά αποδοτικότερες εκμεταλλεύσεις
- ενίσχυση ομάδων παραγωγών για την αποφυγή μεσαζόντων και βελτίωση εισοδήματος παραγωγών
- η χωρική οργάνωση των ιχθυοκαλλιεργειών μετά από συνολική ειδική μελέτη ΠΟΑΠΔ για τμήματα των δυτικών ακτών της Αιτ/νίας, των νήσων Εχινάδων της Π.Ε. Κεφαλληνίας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και τμήματος των ακτών του Αμβρακικού (που θα αναθεωρεί την μελέτη ΠΟΑΥ των Εχινάδων νήσων, η οποία είχε εκπονηθεί χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν εγκαταστάσεις των δυτικών ακτών Αιτ/νίας). Μέσα από αυτή την μελέτη θα μπορεί να αντιμετωπισθεί και **η ρύθμιση στις συγκρούσεις χρήσεων γης σε σημαντικά τμήματα των δυτικών ακτών της Αιτ/νίας που πρέπει να σχεδιασθούν με κατεύθυνση την ενίσχυση του θαλάσσιου τουρισμού και παραθερισμού που παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα και σ' αυτόν τον τομέα.**

Υπάρχουν όμως προβλήματα-εμπόδια και καθυστερήσεις που αφορούν στη δημιουργία, στο σχεδιασμό και την προστασία των οργανωμένων «παραγωγικών» εκτάσεων του πρωτογενή (όπως εκτατικά κτηνοτροφικά πάρκα, οριοθέτηση νέων βοσκότοπων, οριοθέτηση και προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας, χωροταξικές ρυθμίσεις ευνοϊκές για την ανταγωνιστικότητα του πρωτογενή ιδιαίτερα σ' αυτές τις δυναμικές ζώνες και δυσμενείς για ασύμβατες με τον τομέα χρήσεις και δραστηριότητες), με τα γνωστά μειονεκτικά χαρακτηριστικά του αγροτικού τομέα όλης της χώρας που χαρακτηρίζουν και αυτή την περιφέρεια¹¹.

Ωστόσο, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας δίνουν δυνατότητες και προοπτικές σταδιακής ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας του τομέα, ιδίως στις δυναμικές ζώνες της Π.Δ.Ε., οι οποίες είναι:

- ο κάμπος – πεδινές περιοχές της Ηλείας και οι πεδινές περιοχές Αγρινίου-Μεσολογγίου (για τα γεωργικά προϊόντα),
- οι ημιορεινές κυρίως περιοχές της Αιτ/νίας και δευτερευόντως της Ηλείας και Αχαΐας (για την κτηνοτροφία) και
- οι περιοχές εσωτερικές υδάτων της Αιτ/νίας και Ηλείας και τμήματα των δυτικών ακτών και των ακτών του Αμβρακικού στην Αιτ/νία για τις υδατοκαλλιέργειες.

Δ.2.2. Προτεραιότητα στην εκτεταμένη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (έμφαση στην έλευση φυσικού αερίου στην ΠΔΕ, στην αξιοποίηση προσδοκόμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, του υδάτινου δυναμικού, των αιολικών πάρκων, φωτοβολταϊκών κ.α)

Η συγκεκριμένη προτεραιότητα τεκμηριώνεται από τις αξιολογήσεις που προηγήθηκαν και αναφέρονται στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια μεγάλη εξάπλωση φωτοβολταϊκών σε όλη την περιφέρεια και ιδιαίτερα στις Π.Ε. Ηλείας και Αχαΐας (Δ. Δυτ. Αχαΐας, Κυλλήνης - Ανδραβίδας, Πηγείου, Ήλιδας και Πύργου).
- Έχει εγκριθεί η αδειοδότηση σημαντικού αριθμού αιολικών πάρκων στην ορεινή Β.Α. Αχαΐα και στην ορεινή Δ., Β.Δ. και Ν.Α. Αιτ/νία. Σημειώνεται ότι οι εδαφικές περιοχές των πρώην καποδιστριακών δήμων Αποδοτίας, Πλατάνου και Θέρμου χαρακτηρίζονται ως περιοχές αιολικής προτεραιότητας (Π.Α.Π.2) από το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ ενώ όλες οι άλλες της Π.Δ.Ε. ως περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας
- Οι μεγάλες συγκεντρώσεις μικρών υδροηλεκτρικών έργων χωροθετούνται στην Β.Δ. Αιτ/νία και στην Β.Α. Αχαΐα και δευτερευόντως στην Ανατολική Ηλεία.
- Υπάρχει μικρός αριθμός επενδύσεων στην βιομάζα σε Αχαΐα και Αιτ/νία
- Υπάρχουν ανοικτές οι προοπτικές και δυνατότητες για αξιοποίηση προσδοκόμενων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην θαλάσσια περιοχή της Ηλείας

Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις και δεδομένα και τις ευνοϊκές προοπτικές που παρουσιάζονται για την ΠΔΕ, η συγκεκριμένη προτεραιότητα στον τομέα ενεργειακού δυναμικού και ΑΠΕ αποτελεί στοιχείο αναθεώρησης και εξειδίκευσης του ΠΠΧΣΑΑ ανοίγοντας μια νέα προοπτική βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας.

¹¹ Μικρός / πολυτεμαχισμένος κλήρος, ηλικιακή διάρθρωση αγροτικού πληθυσμού, ελλιπής εκπαίδευση / κατάρτιση αγροτών, αδυναμίες του τομέα εμπορίας / διακίνησης αγροτικών προϊόντων, πλημμελής οργάνωση αγροτικών συνεταιρισμών κ.α.

Δ.2.3. Έμφαση και προτεραιότητα στην επέκταση και ποιοτική αναδιάρθρωση / ανασυγκρότηση του τουριστικού τομέα

Όπως ήδη έχει επισημανθεί σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα της Π.Δ.Ε. είναι ο πλούτος της σε διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικούς και πολιτιστικούς-αρχαιολογικούς πόρους τους περισσότερους από τους οποίους (σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία και την αξιολόγησή τους) **δεν έχει αξιοποιήσει ως ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς** με συνέπεια η περιφέρεια να μην παρουσιάζει ακόμη μεγάλη τουριστική ανάπτυξη (σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες), παρά την σαφή αύξηση των ξενοδοχειακών και γενικότερα τουριστικών υποδομών την τελευταία 10ετία.

Οι προοπτικές και δυνατότητες ανάπτυξης και ποιοτικής αναβάθμισης του τουριστικού τομέα της περιφέρειας την επόμενη 15ετία, με βάση την μεγάλη αξία των σχετικά αναξιοποίητων τουριστικών πόρων της περιοχής και τις τάσεις που προκύπτουν από τα νεώτερα στοιχεία διαπιστώνεται και εκτιμάται ότι είναι σημαντικές.

Οι αιχμές προτεραιότητας σε ότι αφορά την χωρική εξειδίκευση στην ενίσχυση, επέκταση και ποιοτική αναδιάρθρωση του τομέα είναι οι ακόλουθοι:

- έμφαση στην ανάδειξη του αρχαιολογικού-πολιτιστικού τριπόλου (Αρχαίας Ολυμπίας, Αρχαίας Ήλιδας, Επικούρειου Απόλλωνα), με παράλληλη αναβάθμιση των υποδομών και του ρόλου του λιμένα Κατάκολου ως βασικού προορισμού – υποδοχής τουριστών μέσω ελλιμενισμού πλοίων αναψυχής (κρουαζιερόπλοιων) και της αναβάθμισης της οδικής του σύνδεσης με Αρχαία Ολυμπία. Παράλληλη δικτύωση της περιοχής του «αρχαιολογικού τριπόλου» με τους άλλους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς του εθνικού χώρου που βρίσκονται σε γειτονικές περιφέρειες (Δελφοί, Δωδώνη, Επίδαυρος) που καθιστούν απαραίτητη και γι' αυτό το λόγο την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων μεταφορών (Ιόνια Οδός, Ολυμπία Οδός, Διαγώνιος, εθνικός / διαπεριφερειακός άξονας Πύργος-Αρχαία Ολυμπία-Τρίπολη-Άργος-Επίδαυρος)

- έμφαση στην επέκταση – ποιοτική αναβάθμιση (κυρίως με υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις) των τουριστικών υποδομών στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού όπως: α) η παράκτια περιοχή Βαρθολομίου έως Κυλλήνη β) η παράκτια περιοχή Δήμου Ήλιδας, γ) η παράκτια περιοχή Δήμου Ζαχάρως με επίκεντρο την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών Καϊάφα (θεραπευτικός τουρισμός) δ) μεγάλο τμήμα των δυτικών ακτών της Π.Ε. Αιτ/νίας που είναι αναξιοποίητο τουριστικά και παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα σε επίπεδο εθνικό και διεθνές (Αδριατικός διάδρομος) για ανάπτυξη του θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού και αλιευτικού τουρισμού και ε) παράκτιες περιοχές Δ. Ναυπακτίας.

Ο χωροταξικός – αναπτυξιακός σχεδιασμός των παραπάνω περιοχών είναι προτεραιότητας αιχμής για τη δραστική μείωση των συγκρούσεων γης (με ανταγωνιστικές αλλά ασύμβατες με τον ποιοτικό τουρισμό δραστηριότητες) και παράλληλη ανάδειξη των φυσικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων των περιοχών αυτών.

- συστηματική **ενίσχυση των ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα** (που αποτελεί σύμφωνα με τις προοπτικές των νεώτερων στοιχείων το αναπτυξιακό καταφύγιο για τις περιοχές αυτές και την συγκράτηση των κατοίκων τους), καθώς και στις παραλίμνιες ζώνες κυρίως της Αιτ/νίας.

- ενίσχυση **συγκεκριμένων ειδικών μορφών τουρισμού** όπως: α) χιονοδρομικός τουρισμός στην ευρύτερη περιοχή Καλαβρύτων και Χελμού (χιονοδρομικό κέντρο, οργάνωση αγώνων Downhill για αναβάτες – νέο ποδηλατικό μονοπάτι), β) θεραπευτικός τουρισμός (ιαματικές πηγές Καϊάφα, Κυλλήνης, Κουνουπελίου και αυτές της Π.Ε. Αιτ/νίας) που όπως αναφέρθηκε όχι μόνο δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά μέχρι σήμερα, αλλά και οι παλιές εγκαταστάσεις σε ορισμένες απ' αυτές υποβαθμίζονται και υπολειπούνται, γ)

θαλάσσιος, ιστιοπλοϊκός τουρισμός και τουρισμός κρουαζιέρας με σύγχρονες μαρίνες και εξοπλισμένα λιμάνια κρουαζιέρας (Κατάκολο, Πάτρα).

- Ανάπτυξη του τουρισμού των πόλεων (αστικού τουρισμού) παράλληλα με την ενίσχυση του συνεδριακού τουρισμού με αιχμή την Πάτρα (η οποία υστερεί φανερά στην τουριστική της ανάπτυξη), αλλά και άλλων αστικών κέντρων της περιφέρειας που έχουν αναξιοποίητους τουριστικούς πόρους, ιστορικούς, αρχαιολογικούς, αρχιτεκτονικούς με την ανάδειξη των ιστορικών πυρήνων και κέντρων τους (Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αίγιο, Αγρίνιο, Βόνιτσα κ.α.).

Δ.2.4. Ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των σημαντικών υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και τεχνολογία και την κοινωνία της πληροφορίας στην ευρύτερη περιοχή Πατρών

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η Πάτρα έχει χαρακτηριστεί ως Περιφερειακός Πόλος Καινοτομίας (ΠΠΚ) διαθέτοντας σημαντικότερες υποδομές στην έρευνα και τεχνολογία οι οποίες ωστόσο δεν έχουν αξιοποιηθεί στον αναμενόμενο βαθμό λόγω ελλειμμάτων διασύνδεσης των ερευνητικών φορέων με τις επιχειρήσεις και τις παραγωγικές δραστηριότητες και τη διάχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της περιφέρειας.

Με αυτά τα δεδομένα αποτελεί προτεραιότητα αιχμής ηευρύτερηδυνατήσυνεργασιακαιο συστηματικός συντονισμός της ΠΔΕ με τους ερευνητικούς φορείς και τα εμποροβιομηχανικά επιμελητήρια των τριών ΠΕ για την στενότερη διασύνδεση με τις επιχειρήσεις και την διάχυση της καινοτομίας σε αυτές. Σημειώνεται ότι στα πλαίσια του ΕΠ Έρευνας και Τεχνολογίας του ΠΕΠ (2007-2013) είναι σε εξέλιξη και λειτουργία ειδικά προγράμματα ανάπτυξης της έρευνας / τεχνολογίας και καινοτομίας, όπως ο “Θαλής”, “Ηράκλειτος ΙΙ”.

Δ.2.5. Ανάδειξη των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών (μεγάλων αναπτυξιακών έργων μεταφορών) σε “προωθητική δραστηριότητα” για την ευρύτερη περιοχή Πατρών, για το τρίπολο Πλατυγιάλι – Αγρίνιο – Μεσολόγγι / Αιτωλικό και για ολόκληρη την ΠΔΕ ώστε να καταστεί πραγματική Νότια Δυτική πύλη της χώρας

Ο ρόλος αυτού του στρατηγικού πεδίου προτεραιότητας για την ανέλιξη της Π.Δ.Ε. είναι καθοριστικός για την αναβαθμισμένη λειτουργία της ως νότιας δυτικής πύλης της χώρας και ως εμπορευματικού και διαμετακομιστικού κόμβου στο κέντρο του Δυτικού Διαμερίσματος της χώρας και του Αδριατικού Διαδρόμου.

Έργα-πρωτοβουλίες αιχμής, πρώτης προτεραιότητας με ορίζοντα υλοποίησής τους το τέλος αυτής της (παρατεινόμενης μέχρι το 2015) προγραμματικής περιόδου είναι :

- η σιδηροδρομική και οδική εξυπηρέτηση του λιμένα της Πάτρας
- η αναβαθμισμένη οδική σύνδεση του λιμένα Πλατυγαλιού και της ΝΑΒΠΠΕ με την Ιονία οδό
- η χωροθέτηση και δημιουργία εμπορευματικού κέντρου σε εγγύτητα με τον νέο λιμένα Πατρών
- η σιδηροδρομική σύνδεση της ΒΠΠΕ Πατρών με τον λιμένα της Πάτρας και τον σιδηροδρομικό ΠΑΘΕ

Έργα πρώτης προτεραιότητας με ορίζοντα μεσοπρόθεσμο στα πλαίσια αυτού του στρατηγικού πεδίου (μέχρι το τέλος της επόμενης προγραμματικής περιόδου) είναι:

- ο προγραμματισμός και υλοποίηση του εμπορικού τμήματος του λιμένα Πατρών που δεν έχει ξεκινήσει, ούτε περιλαμβάνεται ως έργο σ’ αυτή την προγραμματική περίοδο
- η ολοκλήρωση της κατασκευής της «Διαγωνίου», της Ολυμπίας Οδού και της Ιονίας Οδού.

- η ολοκλήρωση της αναβαθμισμένης σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Πατρών και με Πύργο-Καλαμάτα
- η ολοκλήρωση την προγραμματική περίοδο μετά το 2020 του δυτικού σιδηροδρομικού άξονα Ιωάννινα – Αργίνιο- Αντίρριο μετά από μελέτη της βιωσιμότητας του

Με αυτή την δέσμη των έργων εκπληρώνονται όχι μόνο οι προοπτικές της ανάδειξης των υπηρεσιών διεθνούς εμπορίου και μεταφορών των δύο λιμένων με ενεργητικές αναπτυξιακές δυνατότητες για ολόκληρη την Π.Δ.Ε. αλλά εκπληρώνεται και ο στρατηγικός στόχος του ΠΠΧΣΑΑ της αναβάθμισης της περιφέρειας ως κόμβου συνδυασμένων μεταφορών. Τα προβλήματα-εμπόδια για την υλοποίηση αυτής της προτεραιότητας έχουν αναλυθεί διεξοδικά κατά τις προηγούμενες αξιολογήσεις. Τα αναφέρουμε πολύ συνοπτικά:

- οι καθυστερήσεις στην αναβαθμισμένη σιδηροδρομική σύνδεση του λιμένα Πατρών λόγω κυρίως του μεγαλύτερου κόστους της υπογειοποίησης της σιδηροδρομικής γραμμής εντός του αστικού ιστού της πόλης
- οι καθυστερήσεις στο έργο οδικής σύνδεσης του Πλατυγαλιού με την Ιόνια Οδό
- η μη χωροθέτηση ακόμη του εμπορευματικού κέντρου Πατρών καθώς και οι καθυστερήσεις στην κατασκευή των υπόλοιπων σημαντικότητας για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας μεταφορικών έργων

Δ.2.6. Αύξηση και επέκταση των οργανωμένων υποδοχέων και εδαφικών εκτάσεων της βιομηχανίας – βιοτεχνίας

Για λόγους μεγαλύτερης και ορθότερα σχεδιασμένης απόδοσης του δευτερογενή τομέα παραγωγής, αλλά και για την δραστική μείωση των όποιων αρνητικών επιπτώσεων του στο οικιστικό ή φυσικό περιβάλλον, κεντρική κατεύθυνση του ΕΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία είναι η αύξηση των οργανωμένων – σχεδιασμένων χώρων υποδοχής της βιομηχανίας – βιοτεχνίας. Σε συσχέτιση και με την προτεραιότητα για αύξηση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα, της οποίας ένα βασικό στοιχείο είναι η ενίσχυση της καθετοποίησης (μεταποίησης) των προϊόντων του εκτιμάται ότι υπάρχουν προοπτικές σταδιακής ανάπτυξης του δευτερογενή τομέα στις ευρύτερες περιοχές των μεγαλύτερων αστικών κέντρων της περιφέρειας και κυρίως στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και κατά μήκος των δύο διευρωπαϊκών αξόνων με μεγαλύτερη εστίαση στον κλάδο της μεταποίησης τροφίμων, ο οποίος και με τα σημερινά δεδομένα είναι ο πρώτος κλάδος μεταποίησης με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο της ΠΔΕ.

Ως προτεραιότητες αιχμής για την υλοποίηση αυτού του στρατηγικού πεδίου προτεραιότητας εκτιμάται ότι είναι οι ακόλουθες δράσεις – ενέργειες:

- σημαντική επέκταση της ΒΠΠΕ Πατρών και σιδηροδρομική της σύνδεση με λιμένα Πατρών και σιδηροδρομικό ΠΑΘΕ
- ουσιαστική ενεργοποίηση της ΝΑΒΠΠΕ Πλατυγαλιού με ολοκλήρωση της οδικής σύνδεσης με Ιονία Οδό και ολοκλήρωση της τελευταίας
- εξυγίανση και βελτίωση του εξοπλισμού του ΒΙΟΠΑ Πατρών
- ενεργοποίηση Επιχειρηματικών Πάρκων στο Αργίνιο, στο Αίγιο, στο Μεσολόγγι, στο δίπολο Πύργος – Πάτρα, στο Ναύπλιο και στη βόρεια Ηλεία.

Τα σημαντικότερα προβλήματα – αδυναμίες που πρέπει να αντιμετωπισθούν για αυτή την προτεραιότητα αιχμής είναι οι μεγάλες καθυστερήσεις στην προώθηση και έγκριση των τοπικών χωροταξικών (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ) που προβλέπουν και προτείνουν συγκεκριμένους χώρους υποδοχής της βιομηχανίας – βιοτεχνίας, καθώς και οι αντίστοιχες καθυστερήσεις στην προώθηση των έργων μεταφορικής υποδομής που αναβαθμίζουν σημαντικά την προσπελασιμότητα στους βασικότερους οργανωμένους χώρους υποδοχής της βιομηχανίας (ΒΠΠΕ Πατρών, ΝΑΒΠΠΕ Αστακού).

Δ.2.7. Προτεραιότητα στην σταδιακή ανακοπή των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με απώτερο σκοπό την μελλοντική αναστροφή της αρνητικής αυτής εξέλιξης

Από την ανάλυση των νεότερων στοιχείων και τις αξιολογήσεις και διαπιστώσεις που ακολούθησαν έχει τεκμηριωθεί η **ανησυχητική εξέλιξη για την κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή της περιφέρειας της εντεινόμενης διεύρυνσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων που χαρακτηρίζει την περίοδο της οικονομικής ύφεσης και κρίσης**. Επισημαίνεται ότι η εξέλιξη αυτή έρχεται σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή πολιτική για την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, όπως βέβαια και σε ανατροπή της στρατηγικής κατεύθυνσης του ΠΠΧΣΑΑ για άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Με αυτά τα δεδομένα η προτεραιότητα ως πρώτο βήμα της ανακοπής των εντεινόμενων ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και σε δεύτερο βήμα την μελλοντική αναστροφή αυτής της εξέλιξης θεωρούμε ότι είναι μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ για την περίοδο 2011-2026 γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα υπονομευθούν οι όποιες προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας. Προτεραιότητα αιχμής αυτού του στρατηγικού πεδίου είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων εγκατάλειψης και υποβάθμισης των μειονεκτικών ορεινών περιοχών, που αποτελούν την πλέον αδύναμη και ευαίσθητη χωρική υπο-ενότητα της περιφέρειας.

Τα μέτρα και οι δράσεις α' προτεραιότητας για τη στήριξη των μειονεκτικών ορεινών περιοχών αφορούν κυρίως την ενδυνάμωση με διοικητικές εξυπηρετήσεις και κοινωνικό εξοπλισμό των ορεινών αγροτικών κέντρων – κωμοπόλεων και κεφαλοχωριών, τη βελτίωση της προσπέλασης και συγκοινωνιακής σύνδεσης, την ενίσχυση με κίνητρα και ευνοϊκές ρυθμίσεις του εναλλακτικού τουρισμού (οικοτουρισμού, αγροτουρισμού, φυσιολατρικού τουρισμού κ.α.), της παροχής επιδότησης μεγαλύτερης από αυτές που παρέχονται στα πλαίσια του ΕΣΠΑ (2007-2013) για επενδύσεις στην ευρύτερη περιοχή των ορεινών κωμοπόλεων κ.α.

Δ.2.8. Έμφαση στην ανάδειξη και παραγωγική αξιοποίηση των διεθνούς και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ

Ένα από τα σημαντικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ΠΔΕ είναι οι διεθνούς και εθνικής σημασίας φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, οι οποίοι διαμορφώνουν ανάλογης σημαντικότητας τοπία, ως ιδιαίτερης ελκυστικότητας και αισθητικής χωρικές ενότητες τοπίου. Η διατήρηση και στις επόμενες γενεές αυτών των συγκριτικών πλεονεκτημάτων αποδίδει προστιθέμενη αξία στην περιφέρεια.

Η νέα αυτή προσέγγιση του χώρου ήδη έχει τονιστεί ότι αποτελεί οπωσδήποτε πεδίο αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ στα πλαίσια της εναρμόνισης του με την ευρωπαϊκή πολιτική για το τοπίο. Στη Β' φάση της μελέτης θα εξειδικευτούν οι χωρικές αυτές υποενότητες τοπίου και οι επιμέρους ενέργειες και δράσεις, με σκοπό όχι μόνο την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της ποικιλότητας τους για τις επόμενες γενιές, αλλά και την παράλληλη ένταξη σ' αυτές ήπιων παραγωγικών δραστηριοτήτων εναρμονισμένων με τον χαρακτήρα και την βιωσιμότητα των πλουτοπαραγωγικών της πόρων (φυσικών και πολιτιστικών).

Τέτοιες δραστηριότητες είναι η παραγωγή βιολογικών προϊόντων σε όσα απ' αυτά παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα, οι ήπιες μορφές μεταποίησής τους, η ανάπτυξη συγκεκριμένων συμβατών με το χαρακτήρα τους ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αλλά και ήπιας αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με όρους και περιορισμούς που δεν θίγουν την αισθητική του τοπίου.

Με αυτήν την νέα στρατηγική κατεύθυνση οι χωρικές αυτές ενότητες μπορεί να αποτελέσουν εστίες έλξης και ποιότητας της παραγωγής αλλά και εμπλουτισμού της ποικιλότητας των χωρικών ενοτήτων της περιφέρειας προς τον στόχο για αειφόρο ανάπτυξή της. Σε κάθε περίπτωση είναι ασκόπιμο να επισημανθεί ότι η ανάδειξη του τοπίου συνιστά πόρο που ευνοεί την

οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλει στην δημιουργία θέσεων εργασίας και στη διαμόρφωση τοπικών παραδόσεων, αποτελεί συστατικό της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και συνεισφέρει στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της ΠΔΕ.